

АНДРІЙ БОНДАРЕНКО

СЛОВО В ДИСКУСІЇ, ЯКОЇ НЕ БУЛО

(ЗАМІСТЬ АНАЛІЗИ ДИВНИХ ПОТЯГНЕНЬ
ПІ. М. ЛІВИЦЬКОГО ТА М. СТЕПАНЕНКА)

А. БОНДАРЕНКО

СЛОВО В ДИСКУСІЇ, ЯКОЇ НЕ БУЛО

(ЗАМІСТЬ АНАЛІЗИ ДИВНИХ ПОТЯГНЕНЬ
ПІ. М. ЛІВИЦЬКОГО ТА М. СТЕПАНЕНКА)

diasporiana.org.ua

ВИДАННЯ ВИДАВНИЦТВА „УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ”
НІМЕЧЧИНА

— 1 9 7 2 —

Проїшов уже деякий час, як Президент УНР в екзилі М. А. Лівичький робив 29. 1. 1972 р. у Лондоні інформаційну доповідь для українського громадянства, в якій він говорив про міжнародне становище, визвольну боротьбу в Україні, позиції Державного Центру й внутрішні справи ДЦ.

Оскільки через затишення в часі, несистематичний, повторювальний виклад думок, через зчинення галасу й протестів з приводу перекручених, тенденційних і демагогічних відповідей на поставлені питання, що часом проявлялось у взаємних обвинуваченнях слухаючої громади в некультурному поведженні, у домаганнях слова одного присутнього у якійсь важливій формальній справі, а особливо заявою самого Президента вкінці, що дискусія тут нічого не дасть через наявність різних поглядів, дискусії чи «виступів» не було.

Оскільки доповідь робив не керівник якоїсь одної української політичної партії чи організації, а Президент УНР в екзилі, що уособлює собою прообраз бажаної майбутньої на Україні форми демократичного державного устрою, а в еміграційній практиці уособлює координатора політичних течій в одну «республіканську» річку, постає потреба узяти слово у дискусії хоч би постфактумом.

Говорячи про політику коєкзистенції, яку Захід намагається провадити в життя та що не виключено, що ця політика може змінитись на політику розкладу советської імперії, в чому веде перед червоний Китай, п. Лівичький зазначив, що розвиток і посилення революційних рухів у советській імперії допоможе знищенню СССР, його розчленуванню на самостійні національні держави без ніяких теорій про перебудову, перетворення УССР в УНР, усправжнення демократії в УССР

та вільного союзу вільних народів після падіння ССРСР, які не відповідають визвольній політиці українського народу й Державного Центру УНР.

У зв'язку з таким твердженням, чи відкиненням тези УРДП про «перетворення УСССР в УНР» й «вільний союз вільних народів», я процитував деякі документи УРДП на цю тему.

І. П. Багряний під час перебування в Англії в 1953 р. в доповіді «Боротьба проти московського імперіялізму й Українська Національна Рада» сказав: «УНРада мала свою тверду концепцію перебудови ССРСР — концепцію звільнення від нього всіх народів, концепцію об'єднання (тобто СОЮЗУ — А. Б.) всіх поневолених народів для боротьби проти московського червоного імперіялізму (й узагалі московського імперіялізму), за звільнення їх від московського панування...» (брошура, стор. 63).

А на самому початку створення УНРади УРДП в своїй «Деклярації парламентарської фракції УРДП на першій сесії Української Національної Ради» в 1948 р. писала: «Але, не зважаючи на цей найбільший, який тільки знала історія світу, організований окупаційний терор, і сьогоднішня Україна стоїть далі в запеклому нерівному змагові з ворогом, використовуючи все нові й нові форми боротьби. Ми говоримо це не тільки порядком історико-публіцистичних рефлексій. Ні, це речі, від яких залежить стратегія і тактика боротьби за відновлення Української Народної Республіки, за перетворення УСССР в УНР» («НП», ч. 3-4, стор 5).

Якщо Ви, Миколо Андрійовичу, заперечуєте погляди В. Гришка щодо перебудови ССРСР у вільний союз вільних народів і перетворення чи перебудову революційним шляхом УРСР в УНР, а в «Меті» під псевдонімом Б. Войнарович Ви дуже багато писали про це, то, поперше, який Ваш погляд щодо висловлювань І. П. Багряного у тих справах, вище наведених, й подруге — яке завдання Паризького Бльоку й що там робиться?

Іще сюди додаток: Якщо революційні рухи у всіх формах в Україні приведуть до таких змін стану речей, що УСССР виповниться національним змістом, тобто усамостійниться, незалежниться від Москви, що фак-

тично означатиме перетворення УССР в УНР, то яке становище може зайняти ДЦ до того факту?

Пан Президент на ці питання відповів так: «Ви наводили багато висловлювань І. П. Багряного про перебудову СССР у самостійні національні держави, але в нього є й про розчленування того СССР, і в нього є більше про розчленування, як про перебудову, а пан Гришко уперто тримається перебудови. Багрянний був за бльок чи фронт поневолених народів без Росії, за розчленування Росії, без ніякого вільного союзу вільних народів.»

Звичайно, я й деяка частина громадянства запротестували проти такого твердження, бо у ньому є дві тенденції: Перша — кинути тінь, ніби В. Гришко у своїх політичних тезах про революційне перетворення СССР стоїть на становищі збереження російської імперії, у формі федералізму, вимагаючи зачитання відповідної тези, бо таке твердження є неправда, зловмисність й демагогія. І тут зчинився галас: одні вимагали відповіді, а другі припинення відповідей. І друга — спотворення висловлювань І. П. Багряного про те, що «щоб большевизм перемогти, треба боротися проти нього разом з російським народом», якщо росіяни «визнаватимуть право нашого народу на цілковите відокремлення від Росії та на самостійне державне існування, а також якщо вони тій боротьбі нашого народу сприятимуть».

Щодо заяви І. П. Багряного в Англії про перебудову СССР як концепцію УНРади, то Президент сказав, що така концепція не відповідає сучасній визвольній політиці Державного Центру. І тут знову зчинився галас: одні (члени УРДП, що її очолює В. І. Гришко, та її прихильники) вимагали вияснення ставлення доповідача до тези УРДП при вступі в УНРаду про перетворення УССР в УНР, а другі (члени групи УРДП, що її очолює М. Степаненко і члени УНДС) заперечували такі вимоги.

Тоді Президент емоційно відповів, що в тій декларації йшлося про перетворення УССР в УНР, а не про перебудову УССР в УНР, а пан Гришко притримується тези про перебудову УССР в УНР.

Чи є яка різниця в поняттях «перетворення» й «пе-

ребудова»? Пан Ливицький вбачає принципову різницю в їхньому суттєвому значенні, а по-суті вони мають те саме значення. Що це так, можна звіритись у всіх доступних на всіх мовах словниках.

Справа в тому, як побачимо нижче, М. А. Ливицький не знає ідейно-політичних спрямувань І. П. Багряного зараз, не хотів знати ще за його життя й раптом проявив свої великі «знання» та «оборону» аж на початках 70 років, тобто майже через десять років після смерті І. П. Багряного. А що найгірше, — він використовує його ім'я для підпертя своїх антиконсолідаційних і антиуредівських, тобто розчленувальних по цих двох фронтах потягнень.

Оскільки в своїй доповіді Президент висловився негативно, заперечно до тези В. Гришка про вільний союз вільних народів, як протиставлення ідеям І. П. Багряного, у нижче поданих висловлюваннях І. П. Багряного читачі побачать його ставлення як до концепції «перебудови ССРСР», так і союзу вільних народів.

Ще в статті «Між «трупом» і «привидом»», яка була надрукована в «УВ» 11. 10. 1946 р., І. П. Багряний писав: «Шлях лежить через ТВОРЕННЯ НОВИХ ВАРТОСТЕЙ, через СИНТЕЗИ здобутків і всіх додатніх надбань, на яких, як вислідна історичного процесу розвитку, має постати НОВА й чітка світоглядова, рівно ж і соціально-політична система.

Шлях лежить через формування світогляду, сягаючи знову до природи речей, осмислюючи їх під новим кутом. А в соціальному пляні — через РЕВОЛЮЦІЙНЕ ЗБУРЕННЯ і РАДИКАЛЬНУ ПЕРЕБУДОВУ цілого тоталітарного правопорядку».

На 3-му з'їзді УРДП в червні 1949 р. у програмовій доповіді «До питань стратегії й тактики нашої визвольної боротьби» І. П. Багряний говорив: «Ми не ставимо ставки на війну. Ми ставимо ставку на РЕВОЛЮЦІЮ в ССРСР. Підкреслюємо — в ССРСР, а не в якійсь його одній частині. Війна, на якій будують свою політичну стратегію всі українські партії, якою може розв'язатися конфлікт між світом західної демократії й большевицькою імперією, з нашого погляду може бути тільки щаблем до повного розвалу російської імперії, одною з передумов. Але до бажаної нам мети — до пов-

ного національного й соціального розкріпачення з низки причин війна може й не привести. А тим більше до розчленування Росії й до організації суверенних незалежних держав цілої низки народів... Бо, зрештою, останнє слово в цій війні матимуть ті народи, які збройно візьмуться за ПЕРЕБУДОВУ комуністичної тюрми народів, які багнетами проголосують в огні РЕВОЛЮЦІЇ за потрібний для них порядок речей» («НП», ч. 5, стор. 30).

Говорячи про міжнародне становище на цьому ж з'їзді, І. П. Багрянний відзначав, що «політика великопотуг зводиться вже сьогодні, а особливо зводитиметься завтра, до ідеї збереження сильної Росії. Цебто, та політика зводитиметься не до розчленування Росії, як державного цілого організму, а лише до зміни режиму в ССРСР» (там же, стор. 16).

«Ні, наймогутнішою пружиною революції, не заперечуючи гасла національного визволення, а навпаки, його підпираючи, буде ідея розв'язання найпекучішої проблеми — ідея соціального та політичного розкріпачення, кардинальної ПЕРЕБУДОВИ соціально-політичного режиму, ідея упорядкування життя на основі соціальної справедливості та принципів демократії. Ось це має й буде мати колосальну мобілізуючу та цементуючу силу, що здібна урухомити до боротьби та споїти всі суспільні прошарки в єдину цілість» («НП», ч. 5, стор. 38).

А на 4-му з'їзді УРДП в березні 1955 р., теж у програмовій доповіді «Десять років боротьби і наші ближчі завдання» І. П. Багрянний так визначив концепцію УРДП: «Як політичний, революційно-демократичний рух сучасної України, що відбиває прагнення й настрої сучасних мас у другій по величині й значенню республіці ССРСР, ми завдяки своєму ідейному обличчю й завдяки діяльності, стали фактором міжнаціональним... В царині міжнаціональних взаємин ми здійснюємо нашу концепцію — концепцію об'єднання (союзу, змички — А. Б.) всіх антикомуністичних, всіх антиімперіялістичних сил у боротьбі проти спільного ворога, за спільні життєві інтереси всіх уярмлених в московській тюрмі народів. А також концепцію чесної співпраці з прогресивними, революційними антиімперіялістични-

ми силами самого російського народу... Цією своєю об'єднуючою та організуючою діяльністю у спільному революційно-демократичному фронті ми здійснюємо свою концепцію ПЕРЕБУДОВИ СХОДУ ЄВРОПИ на началах рівності й права всіх народів на свободу й державну незалежність... Існування такого революційно-демократичного фронту поневолених народів і його концепція ПЕРЕБУДОВИ ССРСР, в протигагу реакційним концепціям аматорів і протекторів збереження російської імперії — це стало поважним політичним фактором... Ми будемо розбудовувати й далі поширювати співпрацю з усіма політичними силами поневолених народів ССРСР. Ми будемо зміцнювати й поширювати далі міжнародний революційно-демократичний рух народів ССРСР. Тут ми ставимо собі одне конкретне завдання для переведення в життя найближчим часом, а саме — створення політичного центру, керівного СОЮЗУ всіх революційно-демократичних партій і рухів народів ССРСР. Коли б ми цього досягли, це було б великим нашим політичним здобутком. Будемо до цього стреміти» («НП», ч. 1/23, стор. 58, 59, 72). «Головним за нашою» вірою «є те, що комуністична ера може бути остаточно перекинута й остаточно переможена та зліквідована тільки універсальною революцією — революцією у всіх ділянках: соціальної, національної, духовій і політичній. І що до метод боротьби з комунізмом і за його найреакційнішою формою — московським імперіялізмом, ми стоїмо на засадах застосування найрадикальніших, революційних методів боротьби. Не шлях полумір, не шлях компромісів на тих чи тих ділянках, а радикальна й універсальна ломка та перебудова на всіх ділянках суспільно-громадських та міжнародних взаємин у теперішній комуністичній імперії» (там же, стор. 64).

У своїй доповіді М. А. Лівіцький на поставлене питання у справі його ставлення до тези УРДП й І. П. Багряного про перебудову ССРСР сказав, що у Багряного є більше про розчленування, як про перебудову ССРСР.

У наведених вище висловлюваннях І. П. Багряного, а саме на двох з'їздах УРДП, на зборах українського громадянства в Англії, в декларації УРДП при вступі

в УНРаду, в статтях вживалася теза як концепція «радикальна перебудова», «кардинальна перебудова», «збройна перебудова» СССР у самостійні національні республіки й створення керівного С О Ю З У всіх революційно-демократичних партій і рухів народів СССР.

І тільки на 3-му з'їзді УРДП він вжив два рази термін «розчленування» Росії в стосунку ставлення західного світу (один раз) на випадок війни з СССР й (другий раз) щоденної західньої політики супроти теперішнього СССР, яка (західня політика) вважає СССР не як союз, хай хоч і на папері, національних советських республік, а як єдину неділиму Росію, яку Захід намагається зберегти для рівноваги економічно-політичних полюсів.

У нашому ж, українському розумінні немає такої Росії, яку ще треба розчленовувати. Така Росія була до революції, а в ній була не Україна, а Малоросія, й не було українців, а були малороси, тобто не було української нації як такої, а тепер, як говорив І. П. Багрянний на 3-му з'їзді УРДП, «та нація має сьогодні свою державу, що навіть репрезентована в ОН і що називається УССР. Правда, фактично то фіктивна держава з фіктивною самостійністю... А звідси слід виходити з засади, що існує українська держава (що вона стала маріонеткою, менше з тим) і що це та держава — не бунт сліпих плебеїв, а українська держава, українська нація в повному розумінні того слова, — бореться за повну незалежність» («НП», ч. 5, стор. 22, 37).

У своїй статті «Чи можна «перебудувати» СССР у «вільний, союз вільних народів»?», поміщений в «Меті» за вересень-жовтень 1970 р., М. Ливицький під псевдонімом «Б. Войнарович», піддаючи критиці тезу В. І. Гришка про перебудову СССР у вільний союз вільних народів, писав, що І. П. Багрянний не був за таку концепцію, «І. П. Багрянний вважає за неможливу всяку «перебудову» СССР, він говорив за «розчленування» рос. сов. імперії».

І ось маємо: Людина, що займає найвище державне становище на еміграції, утаює від українського громадянства висловлювання І. П. Багряного щодо шляхів знищення СССР як імперіалістичного комплексу й здо-

буття української й інших національних держав. Людина з найвищим державним титулом на еміграції, **яка повинна бути зразком для всіх українців у своїй чесності й справедливості, прилюдно пише й заявляє, що Багрянний «вважав за неможливу всяку (тобто, радикальну, кардинальну, збройну, революційну — А. Б.) перебудову ССРСР», тобто пише й говорить неправду, дезінформує громадянство, фальшує в позі оборонця І. П. Багряного.**

У В. І. Гришка в доповіді на 5-му з'їзді УРДП «Третій шлях, третя сила, третя революція» говориться про «революційну перебудову» ССРСР, а Б. Войнарович (М. А. Лівіцький) у тій же статті з приводу цієї тези В. І. Гришка запитує: «Чи за таку концепцію був покійний І. П. Багрянний?»

І ми запитуємо Президента УНР: Чи є яка різниця між «кардинальною», чи «радикальною», чи «збройною» перебудовою концепції І. П. Багряного й «революційною» перебудовою у концепції В. І. Гришка?

В обох лідерів УРДП теза «перебудова ССРСР» означає, бо витікає із суттєвого змісту, «зміна, переміна, заміна» існуючого режимного порядку «революційним», чи «збройним», чи «радикальним» способом, тобто «ПЕРЕВОРОТ»...

Як бачимо із цитат тез І. П. Багряного, він стояв за «перебудову» ССРСР, а Б. Войнарович (М. А. Лівіцький) — Президент УНР пише, що «І. П. Багрянний вважає за неможливу всяку перебудову». В І. П. Багряного немає вислову про «всяку» перебудову. У нього є тези про «кардинальну, радикальну, збройну» перебудову, тобто за революцію в ССРСР.

Та ще й на громадських зборах заявляє, що «концепція про перебудову ССРСР не відповідає сучасній визвольній політиці Державного Центру», тобто концепція І. П. Багряного не відповідає визвольній політиці ДЦ.

Чи міг я й решта членства УРДП та прихильники її сидіти й мовчати, і не протестувати проти такого фальшування визвольної концепції І. П. Багряного, яку повністю підтримує й глибше всесторонньо розробляє теперішній лідер УРДП В. Гришко?

Звичайно, підтримувачі фальшивника з титулом Президента УНР, куди належать члени УНДС і члени «УРДП» М. Степаненка, зчинили гармидер з приводу протесту перекручування й фальшування політичних тез обох лідерів УРДП.

На цих же зборах в Лондоні Президент М. А. Лівіцький, притиснений фактичним матеріалом, зачитаним із доповідей І. П. Багряного, викручувально сказав, що в І. П. Багряного «є більше про розчленування, як про перебудову» ССРСР, а в «Меті» писав, що І. П. Багрянний вважав за неможливу перебудову ССРСР, бо він був за розчленування ССРСР, й для підтвердження свого писання наводить цитату із статті « $2 \times 2 = 4$ ».

Цитата така: »Це все має велику вагу на тлі тих процесів, які відбуваються на еміграції і які стали причиною тих тяжких комплікацій і розгр, що мають місце в верхах політичних кіл еміграції від якогось часу. А то саме процесів переорієнтації вільної української думки на концепцію коляборації з московськими і промосковськими політичними чинниками, прийняття концепції не боротьби з російським імперіялізмом у всіх його формах, а концепції «приватних американських кіл» про боротьбу лише з комунізмом, опускаючи питання боротьби проти російського імперіялізму, геть виминаючи проблему розчленування російської імперії взагалі, або й поборюючи таку радикальну концепцію, а з нею обминаючи й питання автоматичного відновлення незалежності України...«

Стаття І. П. Багряного була написана в 1961 р. («УВ» за 10. 9. 61 р.) і була спрямована проти тих кіл української еміграції, які намагалися затягти УНРаду «на мнівці політичного угодовства з колами явної антиукраїнської настанови з російського єдиноділимського табору», «коли УНРада стояла на грані розвалу саме в питанні статуту т. зв. МАКЦу». (І. П. Багрянний «Десять років боротьби», «НП», ч. 1/23, стор. 35).

У кінці цитати із статті « $2 \times 2 = 4$ » Б. Войнарович-М. Лівіцький робить висновок, що І. П. Багрянний говорив про розчленування російсько-советської імперії, а п. В. Гришко цілковито це відкидає та, ставлячи це слово в лапки, не хочемо сказати... що фактично висміює Покійного, але його «усучасное», «усправжнює»...

До такого «висновку» М. А. Ливицький в особі Б. Войнаровича приходиться на підставі такої цитати з доповіді В. Гришка на 5-му з'їзді УРДП «Третя сила, третій шлях, третя революція»: »Насамперед мусимо чітко собі усвідомити той факт першорядного для нас політичного значення, що питання української революції сьогодні та в перспективі ближчого майбутнього — це, незалежно від нашого бажання та нашого ставлення до цього факту, питання загальної революції в цілому підсоветському комплексі СРСР, складовою частиною якого є Україна... Власне, це становище... «прирікає» кожну справді поважну, реально-політичну українську революційну концепцію бути хоч і національною, але не націоналістичною в вужчому розумінні, а навпаки — універсалістичною, принаймні в загально-підсоветському розумінні.

Більше того, в цьому відношенні українська революційна концепція «приречена» бути протиросійською в цілому іншому розумінні цього поняття, ніж у розумінні націоналістичному. Тобто — ця концепція має бути спрямована не проти росіян, та навіть і не проти Росії, як такої (в розумінні Росії, як російської, не конче етнічнонаціональної, держави — хоч би й у формі добровільної федерації за типом РСФСР), а проти російської імперіальної концепції — як советської, так і несветської та протисветської. Конкретно ж у сучасній ситуації СРСР це означає протиставлення російської концепції СРСР — нової неросійської і взагалі неімперіальної концепції РЕВОЛЮЦІЙНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПЕРЕБУДОВИ СРСР. Саме революційно-демократичної ПЕРЕБУДОВИ, а не просто революційного «знищення», «зруйнування», «розчленування» і т.п. Очевидно, в певному розумінні й одне, й друге, й третє не виключене в процесі революційної ПЕРЕБУДОВИ, як «консеквенція» революції; але йдеться в даному разі про підкреслення творчого, а не руйнного, начала революційного процесу.

Ця концепція ПЕРЕТВОРЕННЯ СРСР із знаряддя російської імперіалістичної політики поневолення неросійських народів — у знаряддя визволення від російського імперіалізму всіх поневолених ним народів, включно з самим російським народом. А це значить —

протиставлення російсько-централістичній концепції сучасного СРСР іншої, неросійської, але й не «анти-російської», децентралізаційної концепції ВІЛЬНОГО СОЮЗУ ВІЛЬНИХ НАРОДІВ на базі ПЕРЕБУДОВИ сучасного СРСР у дійсний СОЮЗ і дійсно радянських, але демократичних (отже, народних) республік, з вільним вибором — соціалістичних чи інших форм державного ладу в кожній із них та з вільним і вповні забезпеченим правом виходу кожної з них із союзу» («НП», ч. 27, стор. 82, 83).

Із двох наведених вище цитат (однієї з доповіді на з'їзді УРДП й другої зі статті) І. П. Багрянний уживав слово «розчленування» Росії виключно супроти прихильників збереження неділимої Росії (в одному випадку Західного світу й в другому — українських коляборантів з російськими єдинонеділимцями), які думають зараз чи думали на час висловлювань І. П. Багряного категоріями збереження старої, дореволюційної, нерозчленованої, єдинонеділимої Росії.

Робимо велику трагічну помилку й самозаперечення своєї визвольної політики, в тому числі й Державного Центру УНР, якщо будемо акцептувати на вживанні слова «розчленування» Росії чи СРСР, бо це б означало, що наша політика, в тому числі й Державного Центру, **приймає твердження російських білих емігрантів про існування ще й зараз цілої, єдиної, нерозчленованої Росії у формі ССРСР**, що є історичною неправдою, фальшем й з чим ми не погоджуємось й проти чого заявляємо й протестуємо у формі маніфестацій, розкидання і роздавання летючок, надіслання наших видань до парламентаристів, учених й політиків Західного світу (та й амбасад советського бльоку), а Державний Центр у формі подання меморандумів до Об'єднаних Націй і майже усіх держав, як продовжувач законного, лише зараз реорганізованого, уряду УНР е с п у б л і к и, не пов'язаного з якимсь «членством» чи «членуванням» якоїсь неіснуючої нерозчленованої, цілої, єдиної Росії. І ні в одному меморандумі Держ. Центру чи до ОН, чи до окремих держав, чи зверненні до українського народу немає й згадки про якесь «розчленування» Росії чи ССРСР. Немає ані одної навіть згадки також і в постановках чи зверненнях з'їздів УРДП як за часів жит-

тя І. П. Багряного, так і після нього, про якесь «розчленування» Росії-СССР, бо Росія вже розчленована у формі формально існуючих радянських республік-держав.

Ще в 1952 р. В. І. Гришко написав брошуру «Анти-СССР», яка тоді друкувалась в «УВ» й видана окремо, а в ній він писав таке: »Звичайно, це ні в якому разі не значить, що ми, хоч якоюсь найменшою мірою, могли б згодитися на неподільність такої Росії, якою вона була колись до революції. Ні, ми просто гадаємо, що сьогодні, в застосуванні до сучасного стану речей в ССРСР, формула «розподілу Росії» не відповідає реальним вимогам дійсності. Така формула нині просто анахронічна, бо вона, власне, виходить із тієї анахронічної тези, на якій якраз наполягають російські емігранти, а яка полягає в тому, що, мовляв, існує нині така собі неподільна Росія, яку хочуть «розчленувати» такі собі «народи Росії». Тобто — виходить, ніби перед неросійськими народами підсоветського Сходу справді стоїть питання про якийсь «вихід із Росії», як перед 1917 р., тим часом, коли сама постава такого питання тепер тхне якимись політичним дон-кіхотством. Очевидно, така позиція українських кіл АБН пояснюється тим, що вони, власне, ігнорують період нашої демократичної державності, створеної в революції 1917-18 рр. (не кажучи вже про період советської державності), а логічно доходять до старту дореволюційної Росії, яку, мовляв, зойно тепер треба «розподілити». Ми ж, стоячи на ґрунті реальної дійсності — конкретно сучасної і також історичної дійсності 35-х років після революції 1917 р. — гадаємо, що нема нині такої Росії, яку б нам треба було тепер або в майбутньому (якщо не буде реставровано дореволюційної Росії) розчленовувати... Але все ж, покищо в ССРСР формальної ліквідації ССРСР на користь Росії не сталося (хоч як цього не прагнуть і як це не намагаються використати авансом російські емігранти), ССРСР, саме як форма історичного компромісу більшевницької Росії з національно-державницькими досягненнями неросійських народів, нині не тільки не може бути нами спільно з російськими емігрантами викреслений, а якраз мусить бути нами в протигагу російським

реставраторським тенденціям належно використаний. А головне, що це, зрештою, просто диктується самими вимогами реально-політичного підходу до справи: в СРСР і ми в СРСР, і тут, хоч як би ми до цього факту не ставились, нема іншої розумної ради, як тільки відштовхуватись від того ґрунту, на якому стоїмо, і не інакше...» (брошура «Анти-СРСР» стор. 27-31).

Брошура була написана на замовлення самого І. П. Багряного й видана Ідеологічно-Пропагандивним Відділом ЦК УРДП і, як відомо, все, що друкувалося в «УВ» чи видавалось Центр. Ком. УРДП, було під контролем І. П. Багряного й мало мати його санкцію, чи, по-нашому, схвалення. І від часу написання та видання брошури «Анти-СРСР» аж до кінця свого життя І. П. Багряний ні словом ніде не заперечив вислову В. І. Гришка у тій брошурі про те, що «нема нині такої Росії, яку б нам треба було тепер або в майбутньому ...розчленувати».

Тому й В. І. Гришко в своїй доповіді на 5 з'їзді УРДП, що цитовано вище, узяв слово «розчленування» СРСР в лапки, як віджиле, архаїчне поняття, не притаманне й не на місці в українському визвольному політичному арсеналі, але притаманне й цупко тримаюче в російському єдиноділімському таборі, тобто повторив те, що сказав майже 20 років тому в брошурі.

І на тому ж 5 з'їзді УРДП В. І. Гришко говорив: «Тому то й демократія, яка має бути запроваджена після повалення советського тоталітарного режиму в Україні, за нашою концепцією, не може бути старою клясовою, на взаєминах клясової нерівності побудованою, демократією... це має бути нова, некапіталістична демократія, яка проте не буде й соціалістичною...» («НП», стор. 113).

Хіба «збройна, радикальна, кардинальна» перебудова за І. П. Багряним, чи «революційна» перебудова за В. І. Гришком, на самостійні національні держави не є «розчленування» Росії-СРСР?

Оскільки М. А. Лівіцький у доповіді в Лондоні сказав, що Державний Центр УНР відкидає теорію усправжнення демократії в УРСР, а в «Меті» писав, що п. В. Гришко «усучаснює», «усправжнює» І. П. Багряного,

»так само, як він хоче «усправжнити» УРСР та ССРСР...« та що формулу «перетворення УРСР на УНР», яку вживає В. Гришко, не можна підтвердити покликанням на І. П. Багряного, бо, мовляв, це є «справді таки нова концепція», а також, що термін «усправжнення» УРСР ніколи «не фігурувало за життя І. П. Багряного».

Отже, вже доведено вище, що формулу «перетворення УРСР на УНР» уживано збоку УРДП й І. П. Багряного ще на початку реорганізації інституції, яку тепер очолює сам же п. Лівицький і який своїм писанням висміяв сам себе, а не В. Гришко висміяв І. П. Багряного, та що та концепція така стара, як світ, тобто така стара, як реорганізований Держ. Центр УНР. Очевидно, дуже очевидно, що п. Лівицький, пустившись берега у своїй політиці розчленування (без лапок) як УНРади, так і УРДП й УНДО, припускав, що його писанням та говоренням повірять необізнаний читач та слухач, і він буде єдиний правовірний оборонець та інтерпретатор концепції УРДП й І. П. Багряного, ніби як якийсь вар'яг, покликаний долею на рятунок УРДП від... В. І. Гришка. Звичайно, Президент добився того, чого він мріяв ще за життя І. П. Багряного: якщо не повністю узяти в свою кишеню УРДП й водити її за носа, то розчленувати її чи відчленувати певну частину. Має тепер свою слухняну прибудівку: групу членів УРДП на чолі з М. Степаненком, яка так завзято викрикувала й пров'яляла свою льюальність під час зборів громадянства в Лондоні, коли він перекручував і фальшував ідеологію І. П. Багряного та дезорієнтовував слухаючу громаду.

У справі «усправжнення» УРСР Президент теж повністю заплутався. На зборах сказав дослівно так: «Нашим завданням закордоном є пропагувати визвольні ідеї українського народу, без наших указівок, як треба вести визвольну боротьбу, бо там ліпше знають цю справу, ніж ми. Ми лише пошкодимо тій боротьбі, коли заявлятимемо про нашу солідарність з опозиційними і революційними елементами на Україні».

На поставлене питання у зв'язку з такою заявою: «Якщо революційні рухи у всіх формах на Україні приведуть до таких змін стану речей, що УРСР виповниться національним змістом, тобто усамостійниться, унеза-

лежниться від Москви, що фактично означатиме перетворення УРСР в УНР, то яке становище може зайняти ДЦ до того факту?» зовсім не відповів. Не відповів, очевидно, через крикунів-льоялістів з-під «прапора» М. Степаненка, які «осаджували» вимоги відповідей, а головне — через те, що відповідь мала б бути запереченням того, що М. А. Лівіцький писав у «Меті» у статті «Чи можна УРСР «перетворити» на УНР?» та була б повним дисонансом до сказаного на зборах.

А в тій статті він повністю заперечує тезу про «перетворення» УРСР в УНР, та що «усправжнення» УРСР ніколи не фігурувало за життя І. П. Багряного, піддавши критиці наступні висловлювання В. І. Гришка: «Це перетворення (УРСР в УНР — А. Б.), на мою думку, може статися шляхом такого перебігу революційного процесу, в якому першим етапом може бути, так би мовити, «усправжнення самої УРСР, як реальної української, але радянської (й можливо соціалістичної) республіки. Революційний же процес на Україні не може початися відрубно від загальносоветського, який найбільш імовірно піде спочатку також по лінії «усправжнення» самої советської системи, хоча б у формі здійснення не здійсненого гасла про справжню владу «советів», тобто рад, як протиставлення владі комуністичної партії. В такому разі національна рація велить українським революційним силам, керуючись трагічним досвідом двох попередніх революцій (у яких на першому пляні сталося, на жаль, не національне питання), сконцентруватися на національному моменті, надавши загальносоветському процесові революції на Україні українську форму й український зміст» (В. Гришко «Три кризи...», «УВ», ч. 38-39 за 1969 р.).

У наведеному уступі зі статті В. І. Гришка констатує лише те, що відбувається і може далі відбуватися на Україні й в ССРСР взагалі (захальвна література, збори протестів, «Програмові документи демократичного руху в Радянському Союзі» тощо).

Хіба ці думки В. І. Гришка різняться від того, що сказав М. А. Лівіцький на зборах? Різниця тільки в тому, що В. І. Гришко сказав це три роки раніш, ніж М. А. Лівіцький, бо інакше він був би справді «старою консервою», як він висловився кілька разів на зборах.

Але... і «але» це полягає ось у чому. У тій же статті «Чи можна УРСР перетворити...» М. А. Лівіцький-Б. Войнарович пише: »Виходить, що В. Гришко вірить, що шляхом «демократизації» режиму в СРСР може дійти до «усправжнення» УРСР«.

З якого це пальця пан «Голова Держави» висмоктає, що Гришко «вірить» у демократизацію режиму в ССРСР? Он вище процитовано той самий уступ із статті Гришка, що й Ви цитували в «Меті», без фальшу й перекручення чи перестановки. Як таке називається на простій мові, коли писати те чого немає?

В. І. Гришко констатував стан перебігу революційного процесу на Україні й в ССРСР, який, можливо, приведе до усправжнення УССР або й до перетворення УССР в УНР. В. І. Гришко писав не про «демократизацію режиму», а про демократичний рух на Україні й в ССРСР.

Тепер подивимось, чи такі не фігурувало слово «усправжнення» за життя І. П. Багряного, що М. А. Лівіцький заперече.

У своїй доповіді «Нація, націоналізм, національна революція і революційна демократія», яка в інформаційному повідомленні була названа «ідеологічно програмова» на 3 з'їзді УРДП в 1949 р. В. І. Гришко говорив:

«Большевизм в ССРСР широко застосовує фальшування демократії для маскування свого соціалістично-комуністичного тоталітаризму; тому історичним завданням української національної революції тепер стало **усправжнення демократії в Україні і для України на просторі ССРСР.** Саме в напрямі привернення революційним шляхом демократії властивого їй змісту, отже в напрямі революційно-демократичної **ПЕРЕБУДОВИ** всього укладу національних і соціальних сил в Україні та в довколишньому світі і йде тепер в умовах ССРСР... розвиток і конкретизація українського революційного націоналізму... Бо й історичні завдання української нації в сучасній українській дійсності універсальніші, не обмежені самими українськими внутрішньо національними справами. Ці завдання визначаються для України історичною кінечністю революційно-демократичної **ПЕРЕБУДОВИ** на нових міжнародніх засадах усього Сходу Європи й підросійської Азії, де Україні, як го-

ловній силі спротиву російському імперіялізмові, належить центральна роля. Це означає перебудову з погляду поневолених тепер народів, отже, — з українського погляду, всього цього простору, тобто — ЗАМІНУ міжнародньо-тоталітарного об'єднання народів під Росією згори їх добровільним міжнародньо-демократичним СОЮЗОМ знизу, що можливе тільки через попереднє роз'єднання для наступного з'єднання. Отже — це означає ПЕРЕТВОРЕННЯ Росії-СССР із кладовища живцем похованих у російському уніфікаційному морі націй у творчий СОЮЗ націй, розвинутих до своїх природніх меж. Тобто — це означає ЛІКВІДАЦІЮ всякої російської імперії, що стала історичним анахронізмом, ставши, головною перешкодою до здійснення історично-конечної тепер вимоги прогресу людства — загальноєвропейської, а згодом і світової, демократичної ЄДНОСТИ ВІЛЬНИХ і РІВНИХ» («НП», ч. 5, стор. 71-73). Це формулювання появилось на найвищому партійному форумі, і ні І. П. Багрянний, ані хто інший із провідних діячів УРДП ні одним словом ані заперечив, ані дискутував над цією тезою в доповіді, бо вона була «програмовою» й співзвучною з таким уступом з «Деклярації» УРДП на І-й сесії УНРади:

«Але, потрапивши на багато десятків років під найстрашніший, який досі знав світ, окупаційний режим, Україна й її передові політично-активні елементи — від Сфремова до Шумського і від Ніковського до Гринька, від селянина і робітника до найвищого інтелігента — розуміли потребу використання для державно-національного здійснення України, для її визволення, для добра народу всі можливості легальної і нелегальної праці в повніти українським змістом всі советські державні форми» («НП», ч. 3-4, стор. 4-5).

На 3 з'їзді УРДП І. П. Багрянний висловив ясно думку УРДП у справі «усправжнення» УССР: «А тим часом сам цей факт приналежности України (тобто УССР, бо такою вона там «зарєєстрована» — А. Б.) до ОН, абстрагуючись від того, який в тій Україні «уряд» має колосальне значення... Юридично виходить, що Україна в тих межах, які вона має, визнана всім світом, як фактор міжнародньо-політичний... Тактичне наше завдання — використати цей, даний нам шанс макси-

мально. Як використати цей шанс? Всюди й на кожному кроці стверджувати цей факт і користуватись ним у всіх наших міжнародно-політичних акціях. Призвичаювати себе й призвичаювати світ до думки, що українська нація, український народ, отой самий, що став членом О'єднаних Націй, не потребує висмоктання «України» з пальця, або з «30. червня 41-го року»; він вимагає лише ЗМІНИ РЕЖИМУ КОМУНІСТИЧНОГО, накиненого й укомплектованого від Москви, та ЗАМІНИ його РЕЖИМОМ ДЕМОКРАТИЧНИМ, укомплектованим від самої української нації.»

«Наше ж (українське еміграційне) ставлення до згаданого факту було і є зараз якраз зворотнє, суто еміграційне. З цієї поведінки еміграційних кіл виходить, що є дві України — власне, є лише одна Україна — еміграційна, а другої взагалі немає. Цим ми тільки осмішуємо себе перед світом і компромітуємо всю українську політику, як нездібну використати такий капітальний політичний факт» («НП», ч. 5, стор. 44-45).

«Світ не знає й не хоче знати України. А українські крихобори-політики ще й роблять усе, щоб остаточно відбити охоту в того світу до пізнання України навіть там, де така охота й була хоч у зародку. Світ трохи знає Україну ту, що боролася в 1917-18 роках і репрезентована УНР(еспублікою), та ту, що репрезентується в ОН, але самі українці роблять усе, щоб і ту геть вибити з обігу на міжнародньому політичному форумі, обертаючи все на анекдоту в уяві світу. Неуміння використовувати цих двох факторів змалює наші шанси в проломлюванні криги байдужості і скріплює шанси росіян» (там же, стор. 17).

Через п'ять років після вищенаведених цитат І. П. Багряного була написана В. І. Гришком брошура «Україна сьогодні і ми», в якій він точно писав про те саме, що й лідер УРДП: «Ми вважаємо, що стояти треба не тільки на захисті ідеї нашої суверенності, але й на захисті самої форми існуючої вже суверенності, яку треба лише перетворити в фактичну... Головною вихідною позицією кожної зовнішньо-політичної акції сьогодні має бути ніщо інше, тільки вимога визнання передусім доко-

наного факту української державної суверенності в формі української советської республіки. Ця вимога, отже, — вимога визнання фактичного стану речей сьогоднішнього міжнародньо-політичного становища України, як визнаної вже дефакто всіма державами Об'єднаних Націй формально суверенної республіки — це вимога ставлення проблеми визволення України сьгодні в такій же площині, як проблеми визволення Польщі, Чехо-Словаччини, Румунії й інших комуністичних держав, які, як держави, цим світом визнаються, але для яких плянується тільки зміни комуністичного устрою на демократичний. Це означає, отже, вимогу ставлення питання про українську державність поза всяким сумнівом. І, нарешті, це означає також використання проти комуністичної Москви тієї найважливішої зброї... зброю формальної суверенності української советської республіки... Саме така постановка питання мусить бути головною вихідною нашої співпраці з протикомуністичними силами цього світу, і саме на такій позиції стоїмо ми, як складова частина Української Національної Ради» (брошура, стор. 48, 49, 50).

Пан Лівіцький зачитував цей уступ у своїй статті «Чи можна УРСР «перетворити» на УНР?», але не зачитував навмисне, щоб дезінформувати громадянство, вищеподаних цитат І. П. Багряного, які є точнісінько з тим самим змістом, що й в цитатах із писань В. І. Гришка.

І вже зовсім ніяк не личить писати: «Справи стають яснішими. Виходить, що В. І. Гришко вірить.., що УРСР може стати такою «державою», як їй на це дає «право» советська конституція...» І такий висновок робить «Голова Держави» на підставі цитованого тексту з брошури «Україна сьгодні і ми». Якщо така нісенітниця наклепана на В. Гришка, то вона в однаковій мірі відноситься ж і до І. П. Багряного.

І за кілька місяців перед тим, як п. Лівіцький написав статтю «Чи можна УРСР «перетворити» на УНР?», В. І. Гришко у своїй доповіді на дискусійній зустрічі, влаштованій Союзом Українських Журналістів у Мюнхені 5. 6. 1970 р. «Українська політична реальність і українська реальна політика» ще раз подав свій погляд

на тему «усправжнення» УРСР чи «визнавців» УРСР: «Я думаю, що у нашій політичній діяльності на еміграції, в тому й у діяльності тих середовищ, що стоять на позиціях державної традиції УНР, не слід виключати, а навпаки — слід у відповідний спосіб використовувати й ті форми чи елементи державности, які є в існуючій українській політичній реальності на батьківщині.

Говорячи про Українську РСР, я спеціально підкреслюю її становище як складової частини Радянського Союзу, бо тільки в зв'язку з цією комплексною та безперечно екстраординарною (і в цьому сенсі «ненормальною») державною формацією та на її тлі можна й слід розглядати Українську РСР, яка існує, як політична реальність, тільки остільки, оскільки існує, як політична реальність, Радянський Союз. Очевидно можна вважати лише формально-державною фікцією і Радянський Союз, що насправді є ні дійсно союзом, ні дійсно радянським, як не є й Українська РСР ні дійсно союзною, ні навіть дійсно республікою. Та чи цим можна заперечити сам факт існування Радянського (чи хай буде вірніше — Советського) Союзу та Української РСР (чи ССР) у ньому, як політичної реальності, якою вони разом, у своєму комплексному пов'язанні, такі є!»

«Я думаю, що у нашій політичній діяльності на еміграції, в тому й у діяльності тих середовищ, що стоять на позиціях державної традиції УНР, не слід виключати, а навпаки — слід у відповідний спосіб використовувати й ті форми чи елементи державности, які є в існуючій політичній реальності на батьківщині. Тому штучне протиставлення таборів і концепцій УНР і т. зв. «визнавців УРСР», тобто тих, що хочуть і шукають шляхів використання форми УРСР у нашій політиці — це протиставлення не тільки не потрібне, але й шкідливе.

Щождо реальної політики, то вона в нашому випадку вимагає врахування й використання всіх шляхів, що ведуть до мети» («УВ», ч. 29, за 19. 7. 1970 р.).

У тій же статті М. Ливицький-Б. Войнарович кілька разів зазначав, що «І. П. Багрянний у своїх численних виступах... живив вислову «відновлення УНР» і що «слова «перетворення УРСР в УНР» — це

лише спосіб вислову й їм не надавалося того сенсу, якого, як видається, хоче їм тепер надати В. Гришко «та що» вислів «перетворення» УРСР в УНР — це тільки гра слів, яка залишається порожньою фразою, що вносить замішання і заплутання у справжній фактичний стан нашої справи» («Мета» за липень-серпень 1970 р.).

Як бачимо, аж тепер, через 22 роки й через 7 років після смерті І. П. Багряного, Голова Української Держави на еміграції так висловлюється щодо політичної тези з деклярації фракції УРДП на I-й сесії УНРади, складеної за участю й схваленням самого І. П. Багряного. А йому ще й аплодували на зборах в Лондоні члени «УРДП» М. Степаненка, який скрізь афішує свою групу як «УРДП сл. пам. І. П. Багряного».

Хто й коли може зупинити цю фальсифікацію й розчленувальний процес людини з титулом Президента УНР, який ще й пише, що «загально-національні погляди І. П. Багряного — це спільна власність всіх, хто гуртується біля ДЦентру»?

Людина сиділа мовчки 22 й 7 років, і вона б іще напевне сиділа мовчки, якби вся, ціла УРДП обстоювала політичні принципи її творця. Але сталося так, що знайшлась людина і саме в особі Віцепрезидента УНР, яка теж сиділа мовчки 22 і 7 років і сприймала політичну концепцію УРДП у всіх напрямках — ідеологію, політику, тактику й стратегію української революційної демократії, розроблюваної І. П. Багряним, Ю. Дивничем, С. Підгайним, В. Гришком та іншими меншими публіцистами, в тому ж числі й самим М. Степаненком, який почав створювати уяву, теж фальшуванням політичних принципів І. П. Багряного й прямим запереченням тих принципів, про якесь «відбагряннізування» УРДП усіма іншими, крім нього, порушуючи навіть моральний принцип по відношенню тих, до думок яких прислухався і вважав їх своїми. Історію чи гістерію з «відбагряннізуванням» УРДП розпочав не зразу після відходу І. П. Багряного у потойбічний світ.

Але помилився: Оце б на 7 сесії УНРади був би обраний Президентом УНР, бо теперішній Президент М. А. Лівницький через свою розчленувальну (без лапок) політику по всіх напрямках має відійти.

До численних перекручень та фальшувань ідейно-політичних поглядів І. П. Багряного і самозаперечень, що рівнозначне з цілеспрямованим поширенням дезінформації серед читацької та слухацької публіки, відносяться:

1. Заперечення взагалі революції в ССРСР і в Україні як концепції визвольної боротьби українського народу і зокрема її хронології на Україні, визначеної 2-м з'їздом УРДП, публіцистикою УРДП, а зокрема С. Підгайним й В. Гришком, та не заперечуваних, а значить підтримуваних І. П. Багряним.

2. Заперечення і самозаперечення рущійних сил та шляхів визвольної боротьби українського народу.

Як вище вже було цитовано, І. П. Багрянний говорив (і писав), що «ми ставимо ставку на революцію в ССРСР, а наймогутнішою пружиною революції... буде ідея соціального та політичного розкріпачення, кардинальної перебудови соціально-політичного режиму...»

І. П. Багрянний на 2 з'їзді УРДП в 1948 р. визначив ясно соціологічну сторону ідейно-політичної концепції УРДП як середній, третій шлях між капіталізмом і соціалізмом (чи комунізмом), хоч цих двох слів у прямому значенні і не вживав і які після його смерті набрали значення сакраментально-розчленувального наступу на УРДП. Він говорив: «Стоючи на таких засадах і вважаючи демократичну революцію в ССРСР за шлях до остаточного визволення і розкріпачення українського народу, трактуємо всякий лівий соціалістичний курс для себе неприйнятним, а для цілої справи шкідливим з уже висловлених мотивів. В однаковій мірі буде неприйнятний і шкідливий всякий рух правого реставраторського толку. Для нас, як для революційної партії, збитися на ці манівці було б крайне згубно й трагічно».

«Забираючи від реставрації вліво, а від сталінського соціалізму вправо, ми будемо ССРСР розбільшовизовувати» («НП», ч. 1, стор. 17-18).

В інформаційному повідомленні про 2-й (надзвичайний) з'їзд УРДП в 1948 р. писалося: «Уже тепер може-

мо констатувати наявність у світі третьої сили, сили революційної демократії, руху трудящих, національного і соціального своїм змістом і формою» («НП», ч. 1, стор. 47).

У 1955 р. І. П. Багрянний написав статтю «Ганьба рабовласникам» і видана вона брошурою Спеціальної Комісії при ЦК УРДП, яка видавала газету «Ми ще повернемося!», а в кінці брошури подано такі гасла: «Московська комуністична тюрма народів мусить бути зруйнована в огні третьої революції!» «Хай живе третя революція в СРСР, що розкріпачить мільйони людей соціально, національно й політично закріпачених!»

С. О. Підгайний у своєму листі до учасників 9 з'їзду ДОБРУС у Великобританії, що поміщений в «УВ» ч. 45 за 5. 11. 1961 р. статтю «Проблеми нашого часу», піддаючи критиці београдську конференцію т. зв. неутральних країн, що мала собою створити третю силу в політиці по відношенню двох світових потуг — США і СРСР, писав: «Хай адепти третьої сили (тобто бльоки неутральних країн — А.Б.) знають, що справжньою третьою силою, яка визначить майбутнє світу, цебто кінцевий результат боротьби поміж московським і американським бльоками, є поневолені Москвою і Пекіном народи.

Ми, що завжди були проти війни і що завжди були за революцію в СРСР і в усіх опанованих комунізмом країнах, сьогодні здобуємо найбільший шанс з нашою концепцією в міжнародній політиці. Наша концепція все більш і більш знаходить не тільки прихильників, але і відважних борців за її реалізацію».

У доповіді на 4 з'їзді УРДП в 1955 р. В. Гришко говорив: «Гряде нова, ще невідома революція. І власне ми є одним із перших носіїв тієї нової, ще не окресленої в усіх своїх подробицях, наступної революції... Ідеєю тієї революції не є ні реставрація капіталізму, ні рятунок соціалізму. Ідеєю тієї революції взагалі не є ні капіталізм, ні соціалізм, але тому, що ідеєю її є щось третє, що має бути після капіталізму і після соціалізму, в ній є творчо синтезовані на вищому етапі елементи обох цих уже минулих для нас систем, як узагалі в кожній системі є

творчо перетоплені в ній елементи попередніх систем» («НП», «Резолюції та окремі доповіді», стор. 20, 1955 р.).

У брошурі «Хто з ким і проти кого? — Відкритий лист-відповідь Ю. Смоличу» В. Гришко, відкидаючи обвинувачення Ю. Смоличем українських націоналістів у 2-й світовій війні у співпраці їх з німцями, писав: »Щодо «українських націоналістів», то відомо ж усьому світові, що вони, як і цілий український народ, не були в цій війні ні «потугою», ні «партнером», ні чийсь «союзником», а лише трагічною третьою силою між советським молотом і німецьким ковадлом, як також чи не найбільш трагічною жертвою цієї війни» (брошура, стор. 21, 1955).

Як бачимо, сам І. П. Багряний, а разом з ним ще за його життя публіцисти УРДП С. Підгайний, В. Гришко та інші стояли за концепцію, що шлях до здобуття поневоленими народами своїх самостійних держав лежить через революцію і що вона буде третьою в історії сучасного визвольного руху тих народів і самі ж ті поневолені Москвою народи становлять визвольну третю силу, тобто вони не чекають рятунку ні від кого: ні від капіталістичного Заходу, ні від комуністичного Сходу.

Розвиваючи далі тези рушійних сил й шляхів визволення українського народу з-під московсько-комуністичного поневолення, лідер УРДП В. Гришко на 5 з'їзді УРДП так сконкретизував їх: »Саме революційна ідея трудової демократії, як ідея влади і волі трудового народу та людини праці в ньому, втілена в особі конкретного носія цієї ідеї — пробуджених революцією трудових клясів робітництва, селянства та їхньої трудової інтелігенції... — це якраз та соціально-політична сила, що в підсоветській дійсності сформувалась у нову, третю силу її внутрішньо-революційного заперечення та стала джерелом нового саме революційно-демократичного руху... На тлі «єдності протилежностей» двох клясово-ідеологічних таборів — капіталізму та комунізму — ця нова соціально-політична сила революційної демократії стала третьою у відношенні до них як нове за своєю клясово-ідеологічною природою явище...» («НП», ч. 27, стор. 30).

Говорячи на тому ж з'їзді про майбутній можливий уклад в соціально-економічній структурі у самостійній Україні, В. Гришко зазначав: «Вихід, що його ясно підказує саме життя, безперечно й очевидно один: частинний зворот до приватно-власницьких форм виробництва, передусім і найбільшою мірою в сільському господарстві, але певною мірою також і в промисловості та торгівлі, що працює на задоволення життєвих потреб широких народніх мас; та одночасно — також збереження тих видів державної та суспільної власності, зокрема ж — у великій промисловості та великій торгівлі, що служать загальнонаціональним інтересам; а також — усіяка підтримка та поширення різних форм кооперативного виробництва та співвласності у всіх галузях господарства.

Кажучи іншими словами, вихід лежить саме в третьому шляху організації суспільно-економічного життя. Тобто — в площині застосування змішаної економіки...» (там же, стор. 65-66).

»Наша революційно-демократична концепція — це власне концепція демократичної революції на ґрунті української «радянської» дійсності; тобто, це концепція революційної боротьби в реально-історичних обставинах «радянської» дійсності УРСР, за перетворення УРСР у нову, справді українську і справді Народню Республіку — за її змістом і формою«.

Притримуючись хронології революційних подій в недавньому минулому на просторах Російської імперії, В. І. Гришко означає лютневу революцію як першу, яка потрясла імперією, розвалила її й на руїнах якої в дальшому процесі революційної боротьби народів створилися національні незалежні держави (на Україні — УНР). За першою революцією послідувала друга, «жовтнева», організована й проведена російськими більшовиками, які, захопивши владу, на протязі майже чотирьох років вели боротьбу в основному з відосередніми революційними силами поневолених царизмом націй і народів, які оформлялися у свої самостійні держави, і з ворогами більшевизму в самій Росії, встановлюючи й закріплюючи свою диктатуру. Звичайно, цю більшовицьку, жовтневу революцію можна розціню-

вати і як контрреволюцію, бо попередня лютнева революція в самій Росії не була ще закінчена, а українська національна революція, а фактично революційний процес на Україні, наслідком чого була створена УНР, була розгромлена й окупована тими ж російськими більшовиками.

Наступна революція як на Україні, так само й в ССРСР, як переломовий період у житті народів і націй сучасної советської імперії, спрямований на усамоствинення своїх держав від Росії-СССР, за визначенням і В. Гришка буде третьою в хронології сучасної визвольної боротьби українського й інших народів та націй. Це буде «революція за встановлення повної та безпосередньої демократії», тобто «революція триєдиного трудового народу робітників, селян та їхньої фахової й творчої інтелігенції проти влади комуністично-партійної політбюрократії...» («Третя сила, третій шлях, третя революція», «НП», ч. 27, стор. 91).

А ось тепер що пише Микола Степаненко, бувший Генеральний Секретар ЦК УРДП:

«Є лише два шляхи і дві сили: шлях і сили людиноненависницького комунізму, з одного боку, і шлях та сили антикомуністичної західньої демократії, з другого. Третього шляху немає, як і не має і третьої сили як не може бути після Великої Національної Революції якоїсь третьої революції» («І консолідація, і інтеграція», «УВ» ч. 11 за 9. 3. 1969 р.).

Все ж таки, п. Ливицький, оскільки Ви у своїх двох статтях у «Меті» оголосили себе «оборонцем» ідей І. П. Багряного й що «його загально-національні погляди — це спільна власність усіх, хто гуртується біля ДЦентру», як можна розглядати вищеподані заперечення Вашого заступника в ДЦ, поглядів І. П. Багряного щодо боротьби українського народу за своє звільнення — революцію на Україні?

Як же ж тоді можна відновити УНР без революції? А революція означає не лише раптове збройне повстання, що супроводиться арештами попередньої влади й перебрання тієї влади у руки повсталих, а й певний, довший чи коротший, період проваджуваних заходів

новою владою, спрямованих на перехід від старого, попереднього до нового соціально-політичного укладу, тобто до будівництва нової, іншої і за формою, і за змістом держави шляхом кардинальної перебудови (І. П. Багрянний).

Більше того: Віцепрезидент УНР навіть не хоче й їхати на Україну, якщо там буде революція уже після революції: »В Україну ж «третьої сили, третього шляху» й після «третьої революції» Василя І. Гришка я таки не поїду. І її не визнаю.«

Якщо він не їде «В Україну... після третьої революції Гришка», то він же не їде в ту Україну й після революції за Багрянним і Підгайним виходить?

Але людина напевне поміркувала собі так: Багряного й Підгайного вже немає, немає й їхньої революції, а Гришко ще живий й його революція ще жива, тому й не поїде на Україну, як ніби чимсь провинився там.

І не поїде він «В Україну... третьої сили» — «пробуджених революцією трудових класів робітництва, селянства та їхньої трудової інтелігенції»... «цілого українського народу» за Гришком, чи «справжньої третьої сили... поневолені Москвою і Пекіном народи» за Підгайним, чи «третьої сили, сили революційної демократії, руху трудящих...» за інформаційним повідомленням 2 з'їзду УРДП, чи, нарешті, в Україну, де «господарем мав би бути тільки сучасний український реальний народ — народ українських робітників, селян та їхньої трудової інтелігенції» за Багрянним.

Не поїде він в Україну, де «всякий лівий соціалістичний курс неприйнятний і для цілої справи шкідливий», як і «неприйнятний і шкідливий всякий рух правого рєставраторського толку» за Багрянним, чи «третього шляху (ані капіталістичного, ані комуністичного — А. Б.) організації суспільно-економічного життя... мішаної економіки» за Гришком.

М. Лівіцький мав би звернути належну увагу на такі «державні» медикування свого заступника.

Звичайно, кожна людина має право висловлювати свої погляди на всі складники визвольного процесу: висувати свої власні, або сприймати чи відкидати інших. Але в даному, «багрянівському» питанні, як Ви, так і Ваш заступник, дійшли до такого ступеня «сбо-

рони» загально-національних поглядів І. П. Багряного, що на зборах у Лондоні А. Ворушило, який приєднався до М. Степаненка, у своєму виступі під час «запитань і відповідей» сказав дослівно так: «Тут зібралась третя советська сила, яка хоче якоїсь третьої революції». В. Бендер не витримав таких «далекоглядних поглядів» людини, встав і сказав: «Ви ще перед зборами привітались і подали мені руку, тепер, виходить, мене й усіх, що тут протестували проти фальшування поглядів Багряного і Гришка, називаєте третьою советською силою? Яка ж Ваша мораль? Що Ви за людина?»

А на 13 з'їзді Т-ва сприяння УНРаді 2. 11. 71 р. під час обговорення звіту Головної Ради Т-ва учасник з'їзду М. Хмара, який теж приєднався до М. Степаненка, сказав таке: »Т. зв. Голова УРДП В. Гришко працює в радіо «Свобода», яка є від Американського Комітету, а той комітет фінансується Москвою». Якби людина сказала була отаке «відкриття» і сіла, то не слід би й уваги звертати на її ненормальність. Але справа в тому, що всі присутні гучно оплескували «відкриття» профана, що є безпосереднім наслідком Вашої, пане «Голово Держави», розчленувальної й відчленувальної роботи.

Оскільки Президент УНР «обороняє» загально-національні погляди І. П. Багряного, зупинимось на ще кількох кардинальних, розчленувальних «відкриттях» керівника групи «УРДП Багряного», що поширюються з метою взаємопоборювання серед прихильників Державного Центру і до чого Президент УНР не зайняв ніякого становища.

І. П. Багрянний у доповіді на 4 з'їзді УРДП «Десять років боротьби і наші ближчі завдання» висловив такий погляд на майбутнє соціально-політичне обличчя України: «Душа нашого народу, основа основ нашої ідеології, суть нашого першого вірую полягає в глибокій тезі, що ми партія сучасної України, партія українського сучасного народу, що складається тільки з українського робітництва, селянства й трудової інтелігенції, й більше з жадних суспільних груп чи прошарків. Отже, — ми партія цієї реальної сучасної триєдиної України. За цією нашою тезою незалежна Україна можлива ли-

ше в одній формі — як велика держава українського трудового народу. І неможлива в жадній іншій формі.»

»До речі, як таку партію, власне ідею, що лежить в її основі, як політичну концепцію модерної України, єдино можливої, нас передбачив Юрій Липа в своїй тезі (сформульованій у книзі «Розподіл Росії»): «Буде це Нова УКРАЇНА, не князівська, не гетманська, навіть не дрібнопоміщанська Україна минулого століття, лише край великих активних мас.»

«Отже, це наша суть. І от, якби в згаданій нащій боротьбі за душу української сучасності, т. зв. «підсоветської» людини ми програли — це була б для нас політична смерть» («НП», ч. 1/23, стор. 13).

А ще раніше перед цим, на 3 з'їзді УРДП в 1949 р. у доповіді «До питань стратегії й тактики нашої вільної боротьби» І. П. Багрянний, говорячи про соціальний уклад нашого народу, зазначав: »Колосальним плюсом є, що в соціальному розрізі український народ нині становить собою суцільно однорідну масу без гострих внутрішніх класових протиріч в собі. Складається та маса з класи робітництва, з спролетаризованого селянства та робітничо-селянської трудової інтелігенції. Всі інші класові верстви в Україні не існують, крім чужої верстви правлячих, касти советських вельмож пануючої бюрократії, що уособлює собою колоніальний апарат гноблення й експлуатації тих мас. До нього в антагоністичних позиціях й стоять всі ті народні маси, з'єднані однаковістю соціальних та політичних інтересів. Коли ми говорили про гостроту соціальних та політичних протиріч в ССРСР, то мали на увазі саме протиріччя між експлуатованими масами й правлячою верхівкою, кастою експлуаторів, бюрократичною советською системою державного капіталізму, або другими словами «сталінського соціалізму». Тій системі й тій касті правлячих чиновників протистоїть в Україні вся решта, весь нарід, поділений на три соціальні прошарки, але єдиний дійсним своїм соціальним становищем, і знаходиться в ворожій позиції до нього» («НП», ч. 5, стор. 25).

А ще перед цим, у 1948 р. у «Зверненні до учасників IV пленуму ЦК УРДП» І. П. Багрянний писав: «Говорячи

про селян і робітників сьогоднішньої України, ми трактуємо їх нині як соціяльну верству, клясово однородну, суцільну, що є історичним фактом. Як соціяльну верству з однаковими єдиними інтересами, — політичними, соціяльними і національними» («НП», ч. 2, стор. 5).

Писав І. П. Багрянний у тому ж листі і про тип партії (не для еміграції, а для українського народу — А. Б.), яка б складалася з «українських робітників і селян...» та «стої високофахової, технічної, державно-творчої, робітничо-селянської інтелігенції, і тієї, що такою хоче бути» (там же, стор. 6).

В. І. Гришко в доповіді на 5 з'їзді УРДП «Третя сила, третій шлях, третя революція», говорячи про соціально-політичні сили у визвольній боротьбі сучасного «зпідсоветського» народу, зазначав: »Власне нова соціально-політична сила революційної демократії в підсоветських умовах стала репрезентувати собою справді нову соціально-клясову категорію, якою став з'єднаний фактично в одну трудову клясу, триєдиний за своїм різноклясовим походженням, суцільно трудовий підсоветський народ робітників, селян та їхньої фахово-творчої інтелігенції, бо всі ці три клясові групи зведено до спільного знаменника в підсоветському «безклясовому» суспільстві, поділеному на дві протилежні кляси: поневолений трудовий народ та панівну над ним партійно-державну бюрократію» («НП», ч. 27, стор. 30-31).

Поверхово знаючи політичні принципи І. П. Багряного, а головне — приховуючи їх від слухачької аудиторії, керівник «УРДП Багряного» М. Степаненко, заподадливо, аж до самозабуття, так «знищує» «антибагряннізм» Гришка у доповіді в Рочдейлі: »Він і його убогі «мислителі» безкінечно деклямують про «триєдиний український трудовий народ». Ми не бачимо (тобто — немає — А.Б.) ніякої іншої єдності, крім багтога поневолювачів і крім єдиного загального бажання визволигися з комуністичної неволі... За сучасних умов розшарування в середині колись однорідних клясів пішло так далеко, що тільки суцільний невіглас може говорити про спільність інтересів

висококваліфікованого майстра і замітайла в ливарному цеху, або шофера, тракториста чи комбайнера і свинарки, Народнього чи Заслуженого Артиста, Лауреата і вчителя початкової школи... (Бідолашні «НП», видані М. Степаненком, ч. 5-6, стор. 25).

За Багряним: «Триєдина Україна», бо складається з трьох соціальних прошарків: робітників, селян і трудової інтелігенції, в яких є однаковість соціально-політичних інтересів».

За Гришком: Україна складається з «триєдиного... трудового підсоветського народу»: робітників, селян та їхньої фахово-творчої інтелігенції.

За Степаненком: «Тільки убогі «мислителі» безкінечно деклямують про триєдиний український трудовий народ» та що «тільки суцільний невіглас може говорити про спільність інтересів» соціальних прошарків українського народу.

І докотилася ниточка до клубочка: Хто «деклямує» триєдиність України чи її народу про однаковість (спільність) соціально-політичних інтересів, той є «убогий мислитель» й «суцільний невіглас», якими є Гришко й всі інші, а значить й І. П. Багрянний, що розглядають наш народ як масу робітників, селян й інтелігенції з спільними соціальними, політичними й національними інтересами. Бо так же виходить. Чи не виходить?

За Степаненком: В українського народу немає спільності соціальних інтересів. Який може бути спільний соціальний інтерес у лауреата (та й притулив же недоречне слово — А. Б.), майстра й свинарки? А І. П. Багрянний каже, що є! Це позбутися експлуатації кастою партбюрократії та національного утиску! Оце й є політграмота для Віцепрезидента.

Уявімо собі, що не «Генеральний Секретар ЦК УРДП сл. п. І. П. Багряного» М. Степаненко пише про неоднаковість винагороди «Народнього чи Заслуженого Артиста, Лауреата», а В. І. Гришко. Яку б ересь чи визнання «реалітету» приписали б дві людини з однаковими іменами В. І. Гришку?

Або ось що людина говорила у Рочдейлі: «І. П. Багрянний... завжди, наприклад, уточнював, що мова йде не про інтелігенцію взагалі або «фахово-творчу інтелігенцію» за термінологією «ідеолога» (тобто В. Гришка

— А. Б.), а про українську трудову інтелігенцію». (Там же стор. 26).

А хіба «фахово-творча інтелігенція» за Гришком не уточнення? А у Івана Павловича є і «високофахова, технічна, державно-творча робітничо-селянська інтелігенція, і та, що такою хоче бути». Хіба це не уточнення? Запутався п. Степаненко, заблудився навіть між двома однаковими соснами. Оце й є баламутство та дезорієнтація повного неука й найбезсоромнішого крутія.

А Голова Держави, хай і еміграційної, дивиться крізь пальці на все це баламутство, крутіїство, спекуляцію, фальшування, лікнепівське розуміння тотожностей і використання імені великого воїна й трибуна з однією метою: збаламутити українське громадянство й розчленувати партію Багряного.

«Новоборотьбісти», зорієнтовані на »символічно-містичну «третю силу», з розмислом і злим наміром впливають до ТРУДОВОГО народу кожного «фахово-творчого інтелігента» і сіють дезорієнтацію та баламутство». (Там же).

Але ж і Федько Халамидник із того «Генерального Секретаря УРДП ім. сл. п. Івана П. Багряного!» Виходить, що й самого доктора мови й літератури не можна «вплутувати» до трудового народу. А куди ж його «вплутати»? Потребує, дуже потребує політ-грамоти.

Або ось іще трохи з говорень доктора «філософії» на тому з'їзді в Англії: »Писати про те, що «нова соціально-політична сила революційної демократії... триденний за своїм різнокласовим походженням, СУЦІЛЬНО ТРУДОВИЙ підсоветський народ робітників, селян та їхньої фахово-творчої інтелігенції», як це робить «ідеолог» (тобто В. Гришко — А. Б.) може тільки або повний неук або найбезсоромніший крутія». (Там же, стор. 26).

Це ж певно відноситься і до І. П. Багряного з його тезою про «селян, робітників... як соціальну верству класово однородну, СУЦІЛЬНУ... з ОДНАКОВИМИ, ЄДИНИМИ інтересами...»

У тому ж рочдейлівському говоренні зазначено ще й таке: »А твердити, що всі ці три класові групи зведено до спільного знаменника в підсоветському «безкласовому» суспільстві, поділеному на дві протилежні класи:

поневолений трудовий народ та панівну над ним партійно-державну бюрократію» (це цитата з наведеної вище довшої цитати з доповіді В. Гришка на 5 з'їзді УРДП — А. Б.) може тільки безнадійний аматор». (У тих же бідолашних «НП», ч. 5-6, стор. 26).

Із наведених вище довгих уривків доповідей І. П. Багряного на 3 з'їзді й В. І. Гришка на 5 з'їзді видно повну тождність у поняттях висловів:

В Івана Павловича: «каста советських вельмож пануючої бюрократії, каста експлуататорів» і «експлуатовані маси».

У Василя Івановича: «панівна партійно-державна бюрократія» і «поневолений трудовий народ».

Тож виходить, що й І. П. Багрянний був «безнадійним аматором» в оцінці класових протиріч в советському суспільстві? Чи не виходить?

Певно, що «Ген. Секретар і Віце-Президент» є не лише той аматор, а й людина, що поверхово знає класову структуру советського суспільства, бо дивиться ж самі на оце ось речення: »Поняття «робітник», «селянин», «інтелігент» зовсім не розшифровують захованого за ними змісту«. Що це за беліберда? Це звичайна еміграційна нісенітниця.

Не буду тут наводити жодних цитат ані з висловів чи писань І. П. Багряного, чи В. Гришка, чи партійних урдепівських документів про те, що всі вони свої погляди звертали на народ, на революційні сили, що ТАМ, на Україні, а Віцепрезидент на тому ж з'їзді в Рочдейлі балакав про те, що »гаєнківсько-гришківські ошчасливлювачі... роблять «киви-морги» до «третьої сили», що «ТАМ» і яка досконало вивчила костоправне мистецтво і його ефективне застосування супроти тих, які б противилися «третьому шляхові» і «третьій революції»«.

Отакую безсовісну, наклепницьку нісенітницю говорить, друкує й розповсюджує «другий за рангою державник» і ніхто в ДЦ, в тому числі й сам Президент, не звертає уваги.

Віцепрезидент М. Степаненко осуджує тезу В. Гришка про «ПЕРЕБУДОВУ» УССР в УНР, «революційно-демократичну перебудову» СССР, не згадуючи ні одним словом чи натяком, що то фактично не Гришкова теза,

а теза Деклярації Фракції УРДП та самого І. П. Багряного.

І біда в тому, що є група людей, які вірять цьому хитрому демагогові, спекулянтові на почуттях людської журби аж до болю за батьківщиною, утаювачу соціально-політичної концепції того, чие ім'я приліпив до своєї групи. Тому він і говорив у тому Рочдейлі: «Зрештою, не так то вже й конечне перечитувати ВСІ праці І. П. Багряного, якщо хтось цього не хоче». (Стор. 22).

Навпаки, я закликаю всіх його прихильників перечитувати й вивчати ВСІ праці І. П. Багряного!

Можна підтримувати морально й матеріально Державний Центр УНР в такому складі?

Вище я навів виписку цитати із доповіді І. П. Багряного на 4 з'їзді УРДП, в якій він визначив соціально-політичний устрій майбутньої України, передбачений Ю. Липою, як «нашу сут». В одному із писань у бідолашних «Наших позиціях» ч. 4, де поміщений і портрет І. П. Багряного, з приводу тієї цитати написано так: »Липа там чи не Липа, але сказано грімко і ясно як у білий день, майбутня Україна не буде навіть дрібно-міщанською. . . , бо ж Ленін навчав своїх «соратників»-душогубів, що кожне приватне господарство, чи ремісниче господарство породжує капіталізм. Він за «край великих активних мас», тобто за якусь ближче неозначену масу чи отару колгоспно-комуністичного рабства«. (Стор. 30). Навіть скрайній недруг Багряного не осмілювався б так принизити його, як це роблять люди, які називають себе його «істинними послідовниками».

І ось таку «УРДП сл. п. І. П. Багряного» Президія УНРади з участю Президента затверджує «фракцією УРДП», а УРДП на чолі з її Головою, справжнім послідовником І. П. Багряного, позбавляється членства в українському передпарляменті. Це якесь політичне божевілля або божевільна політика ДЦ УНР.

На місці буде тут згадати одну «історичну» бувальщину, яка точнісінько повторюється зараз.

Восени 1953 р. приїхав до Англії в. о. Голови УНРади І. П. Багрянний, який в міжчасі зробив доповідь у Лондоні, Менчестері й Ноттінггамі на тему «Боротьба проти московського імперіалізму й Українська Національна Рада».

Перед його ще приїздом була доповідь д-ра О. Волинця «Про успіхи українців на міжнародньому форумі», яка абсолютно не була пов'язана з передбаченням приїзду І. П. Багряного. Кімната пред-ва ВО на 123, Нотінг Гіл Гейт була переповнена слухачами. І ось, знаючи про приїзд в. о. Голови УНРади, такий собі О. Барчук (тепер він О. Де) роздавав направо й наліво летючку «Чи знаєте п. Багряного?», підписану анонімно якимсь «Комітетом оборони Української Народньої Республіки», а в ній понаписувано стільки інсинуацій, включно аж до пропаганди комунізму, проти І. П. Багряного, що аж страшно читати було. Звичайно, я перший, а за мною й інші громадяни підняли бунт проти провокації включно з тим, щоб він залишив збори. І людина вийшла.

Під час перебування І. П. Багряного в Лондоні на його квартиру у двері вкидалися ті ж самі та інші летючки вночі.

Але була видана й друком летючка «Консолідація чи розбиття?», яка теж роздавалася направо й наліво уже під час перебування в. о. Голови УНРади в Англії, а в ній писалося й таке: »Сьогодні ясно бачимо й розуміємо, куди тягне п. Багрянний з групою своїх прислужників, колись відданих патріотів КП(б)У й КІМ, а тому заявляємо: Ви, п. Багрянний, свідомо виконуєте роль комінтернівського слуги... Ви свідомо пропагуєте ідею комунізму у формі х в и л ь о в и з м у... Ви цілеспрямовано поборюєте ідеї Української Національної Революції — та цілий УНРівський рух... Ми не знаходимо відповідних слів до висловлення наболілого жалю та гніву до п. Багряного і його комісарів, які, використавши вивіску «революційна демократія», лішили ідеологію УРДП з марксо-ленінського вчення... Вихвалання укапізму, що розстріляв Українську Національну Революцію... Ми, підсоветська еміграція, в цілості не погоджуємося з ідеями комунізму, навіть р е в і д о в а н о г о чи модернізованого. Ми були, е і будемо противниками х в и л ь о в и з м у-у к а п і з м у, гробокопателів Української Національної Революції...«

Летючка підписана аж 23 особами, в т. ч. О. Барчком (тепер він О. Де).

Цю ганебну акцію проти УРДП й її лідера змайстру-

вали ті політичні кола, що тепер сприяють відчахненій групі УРДП на чолі з М. Степаненком і підтримують її, та ще й мають сміливість в тозі оборонців «спадщини Багряного» від «В. Гришка і... реалітетників».

І. П. Багряний про цю ганебну акцію навіть говорив на 4 з'їзді УРДП: »Всім відомі підризні писання таких друкованих органів як «Наше слово» в Лондоні, «МЕЧ і ВОЛЯ», орган одного «отамана», що повів кампанію поборювання нас при інспірації деяких наших союзників... з метою ослаблення нас, з метою перебрання наших людей і нашої організації до своєї диспозиції. Вилам «отамана» прийшов у парі з вступом його до іншої партії» (УНДС — А. Б.). »Крім поборювання нас у названих друкованих органах, кампанія велася ще й в різних репилькових виданнях, на зразок видань якогось «комітету оборони УНР» в Англії, що своєю брутальністю та безличністю залишив далеко позаду бандерівців і навіть гетьманців«.

»Деякі панове вирішили підлататись за наш рахунок... тобто, свідомо прийняли злочинну тактику... дезорганізуючи, дезорієнтуючи людей... В усіх же випадках слід зазначити, що в боротьбі за розсаджування і розламування нас... ліві марксиста та соціаліста бльокувалися з махровими монархістами, демократи бльокувалися з «фашистами». Розумні люди з негідниками... Агентура советська з агентурою інших, невідомих, чужих розвідок«. («НП», ч. 1/23, стор. 37-38).

Теперішній Президент М. А. Лівіцький добре знає, яку позицію він займав в «обороні УНР» і в «обороні» І. П. Багряного в ті 50 роки. Які статті він написав в «оборону» того, чиї «загально-національні погляди — це спільна власність всіх, хто гуртується біля ДЦентру»? Скільки років він гнівно гримав дверима і демонстративно, в «знак протесту», залишав сесії й наради, як тільки Багряний забирав слово?

Людина мовчала 22 і 7 років, і раптом стала «оборонцем» того, чиї... і т. д., але на цей раз уже з позицій «розчленування» УРДП, з позицій підлатання за рахунок УРДП, пустивши в хід ту ж саму «злочинну тактику, дезорганізуючи, дезорієнтуючи людей», перекручуючи й фальшуючи політичні тези того, кого «обороняє». Де ж тут чекати, щоб він звернув увагу на кампа-

нію брутальности й безличности свого заступника су-проти УРДП, яка цілком збігається зараз з тією ж кам-панією 50-х років.

Наведу лише один приклад для паралелізму, для по-рівняння однієї мерзенности («комітету оборони УНР») з другою (степаненківською).

На з'їзді в Рочдейлі він говорив про Голову УРДП В. І. Гришка: «Колишній визнавець комуністичних док-трин (а як Степаненка вчила радвлда на вчителя, він не визнавав «комуністичних доктрин»? — А. Б.), ви-хований на політграмотах, і діяматі та істматі (а як Сте-паненка вчила радвлда на вчителя, він не виховував-ся на політграмоті, діяматі й істматі? — А. Б.), ставши визнавцем войовничого націоналізму... перетворився на... націонал-комуніста й стоїть на чолі розкольників, капітулянтів, мінімалістів, реалітетників, радянсфілів і наклепників-братовбивників». Останнє слово — це ці-ла судова справа.

А Іван Павлович був іншої думки про тих, хто вчив «істмат та діямат». Говорячи на 4 з'їзді УРДП про «ді-ячів розстріляного відродження та битви навколо на-шої тези про кадри української визвольної революції й майбутнього державного будівництва перших років», він сказав: »В царині ставлення до діячів розстріляного відродження (Хвильовий, Куліш і інші) завершенням цієї боротьби треба вважати блискучу працю В. І. Гришка «Де сходяться дороги». Коли читаєш цю працю, то стає шкода наших супротивників, такі вони видаються на тлі залізної логіки й історичної правди-вости, а головне — на тлі здорового політичного мислення, показаного в цій праці, — такими вони видаються бідолашними й безпомічними, замотеличе-ними амбітниками і тільки, не здібними розумово пере-травити елементарні речі, бо в ній показано світ без-межної віри в українську людину, світ політичного виро-сту, що велить к а п і т а л і з у в а т и всі надбання в с і х борців за українську свободу, незалежно від того, яку захисну маску вони носили в тій чи тій конкретній історичній дійсності». («НП», ч. 1/23, стор. 52-53).

І це було сказано в 1955 році, після появи брошури В. Гришка «Анти-СССР» (1952), з якої я цитував тезу про те, що «нема нині такої Росії, яку б нам треба було

тепер або в майбутньому (якщо не буде реставровано дореволюційної Росії) розчленувати» й яку Іван Павлович ніде не заперечив, бо вона витікає з «здорового політичного мислення» та й сам Іван Павлович уживав «розчленування», як було показано вище, у значенні, якщо б було реставровано дореволюційну Росію, та супроти тих, що ССРСР вважають за дореволюційну Росію, бо «враховуючи теперішній стан на сході — існування не Росії, а ССРСР, як СОЮЗУ юридично рівноправних 16 республік» («НП», ч. 1/23, стор. 49), та за яку вчепився М. А. Лівіцький у його розчленувальній політиці супроти творива Івана Павловича.

Оце є атестація чи пак політична кваліфікація Багряним Гришка. Тут же є й атестація тих, що тоді вели боротьбу за «розсаджування й розламування нас», а тепер проявляються «оборонцями» І. П. Багряного від його тези про «революцію в ССРСР» і «кардинальної перебудови» соціально-політичного устрою в ССРСР й «створення керівного СОЮЗУ» всіх партій і рухів народів та націй ССРСР.

Іван Павлович був іще раз іншої думки про тих, хто вчив «істмат та діямат» (та хіба тільки ці рази!). У статті «ЧОМУ» з підзаголовком «Відповідь панам і їхнім козачкам» у 1960 р. він писав: »Тому я захищаю В. І. Гришка, що у його особі йдеться про всю чесну українську політичну еміграцію, про її святую рушійну ідею — ідею свободи для нашого поневоленого народу. Гришко, полемізуючи з Ю. Смоличем. . . висловив погляди й настрої тисяч і тисяч українців, і не тільки тут, а й по обидва боки залізного бар'єру. Також став в обороні чести всіх борців за українську незалежність в часи революції й після неї, також в обороні чести й тих, що трагічно загинули під московським чоботом за роки лютої окупації України большевиками; в тім числі став в обороні чести й самого Ю. Смолича, зведеного до печальної ролі невільника й раба жорстокої московської системи морального й фізичного терору. . . Я захищав і захищаю Василя Івановича Гришка тому, що у всьому тому, що понаписуване й голошене проти нього «т а м» і т у т, стільки ж правди, як і в тім закиді, що його робить газета «За повернення» мені. . . нібито я підпису-

вав якогось листа Гітлерові разом «з іншими проводирями жовтоблакитників...» («УВ» за 31. 1. 1960 р.).

Це було написано І. П. Багряним у зв'язку з брошу-рою В. І. Гришка «Хто з ким і проти кого?», в якій він ще в 1958 р. ось як «усправжнявав» УРСР: «Щождо самої УРСР, то її Винниченко, як і ми всі, вважає поневоленою Росією і тому, звичайно, несамо-стійною. Формальна «державність» УРСР могла б стати фактичною і без лапок лише тоді, якби УРСР позбулася підлеглости Москві, хоч би й залишила-ся навіть ще більш комуністичною, ніж тепер». (Стор. 26).

І чи не є Ваше, Пане Лівичький і Ко писання і балакання про «усправження УРСР» як нісенітниця і провокація не лише проти В. І. Гришка, а й проти І. П. Багряного? А крім того, ви, всі «оборонці» Івана Павловича, проявили себе й повними прсфанами чи невігласами.

Оскільки Президія УНРади за безпосередньою участю Президента М. А. Лівичького позбавила фракцію УРДП членства в УНРаді, прийнявши на її місце відкол від УРДП на чолі з М. Степаненком наперекір пропозиції фракції ОУН відкласти справу репрезентації УРДП в УНРаді до наступної 7 сесії через внутрішні непорозуміння в УРДП та оскільки п. Лівичький схвалив таку постанову Президії, та став «оборонцем» І. П. Багряного, а значить і підтримувачем групи «УРДП сл. пам. І. П. Багряного», зупинюся тут ще на одному факті кого підтримує Президент УНР.

На 5 з'їзді УРДП 23. 12. 1967 р. М. О. Степаненко робив звітну доповідь «УРДП вчора-сьогодні-завтра» і в ній цитував погляди В. Гришка на завдання УРДП в нових умовах, висловлені ним у доповіді на 8 з'їзді ОУРДП в США в 1964 р. й у листі до березневого пленуму ЦК в 1967 р. У розділі доповіді «Думки основоположників про УРДП як партію нового типу», наводив висловлювання про УРДП І. П. Багряного та Ю. Дивнича, ставлячи між їхніми поглядами знак тотожності.

М. Степаненко говорив: «Ідея створення і розбудови такої організації стала змістом життя багатьох його (І. П. Багряного — А. Б.) найближчих друзів, однодум-

ців і співробітників. Ця ідея зокрема заповонила почуття й інтелект Юрія Андріяновича Дивнича, який в 1947 р. переїхав з Австрії, прийняв на себе найголовніше й найвідповідальніше становище ентузіастичного пропагатора та вдумливого й тактовного організатора — відповідального редактора «Українських Вістей». Через цей бойовий орган демократичної думки до УРДП знайшли дорогу сотні й тисячі наших перших кадровиків. Виходячи із твердого переконання про те, що перша і, мабуть, взагалі одинока і єдина в своєму роді — еміграція з-під большевицької займанщини зокрема ж та її творча частина, що складалася із недостріляних діячів розстріляного відродження, є феноменальним явищем виняткового значення і потенційної сили, Юрій Андріянович Дивнич зорганізував довкола «Українських Вістей» людей передової думки і активної дії. Блискучим стилем схвильованого й надхненого публіциста він формував новий тип громадської людини і новий тип політично-визвольної організації. Але, мабуть, найбільш сконденсовано він виклав свої погляди на тип нашої партії в листах». І на чотирьох сторінках друку подаються витяги з думок Ю. А. Дивнича про УРДП. («НП», ч. 1/26, стор. 68, 69, 70, 71). Цілком правильно, дуже добре. Підсумовуючи цей розділ доповіді, М. Степаненко говорив на тому ж з'їзді: «Я навмисне навів такий довгий уступ із нього — мало кому із нинішніх членів, навіть членів Верховних Органів — відомого листа. Думки, викладені в ньому, й проблеми, що були злободенними понад 19 років тому, не втратили своєї ясності, свіжості, блискучої уаргументованості й програмності. Вони можуть бути повністю прикладеними до нинішніх обставин і служити магістральними напрямками нашої діяльності. Якщо розходиться про мою скромну особу, то я до цих думок постійно повертаюся, перечитуючи й вдумуючись в них, та в міру своїх обмежених можливостей здійснюючи їх». (Там же, стор. 70).

І це ж людина сама говорила, ніхто її не тяг за язик.

Навіть більше того. Він говорив іще й таке: «Але здається найбільшим страшилом стало приписування

послідовникам лінії Багряного-Дивнича в питанні про УРДП як партію нового типу звинувачення в намірі перетворити УРДП на емігрантську партію». (Там же, стор. 72).

Це так було цитовано з Дивнича й говорено про Дивнича ще до відходу Степаненка від УРДП, коли він сподівався схвалення Дивничем своїх потягнень в УРДП. Але не так сталось, як сподівалось: Ю. А. Дивнич не підтримав, а осудив розкольницько-розчленувальну політику супроти УРДП з боку М. Ливицького й М. Степаненка і прислав привітання 6 з'їздові УРДП в Чикаго, а в ньому писав: «Бажаю З'їздові... вигоїти рану, що її завдали УРДП розкольники — пусті, хворі амбітники. Допоможіть своєму славному Голові, В. І. Гришкові, оборонитися від напасників. Він мав занадто тяжке життя, віддає Партії рештки свого здоров'я і сил. Дивуюсь, що не всі уердепівці це розуміють і бачать. Надіюсь, що З'їзд дружньо й без вагань визволить свого ідейно-відданого Голову від напасти. Стан мого здоров'я ще не дозволяє вернутися до партійно-політичної праці і приїхати на З'їзд. Щиро дякую за пам'ять!» («УВ», ч. 13 за 28. 3. 1971 р.).

Як відомо, на 2 з'їзді УРДП Ю. А. Дивнич зробив доповідь «Соціалізм та українська революція»; він же автор епохальних праць «Розстріляне Відродження», «На іспиті Великої Революції» тощо, тощо; він же був головним автором «Деклярації парламентської фракції УРДП на Першій сесії УНРади».

Іван Павлович виско цінував Ю. А. Дивнича як співтворця і співідеолога УРДП. Говорячи про досягнення УРДП у галузі пропаганди серед чужинців і зокрема про «Білу книгу про чорні діла Кремлю» під посереднім керівництвом С. О. Підгайного, Іван Павлович на 4 з'їзді УРДП сказав: »Вартіснішими за ці англомовні видання можуть бути хіба тільки праці проф. Юрія Шереха та Юрія Дивнича (Лавріненка). Та це все в однаковій мірі доробок нової еміграції, куди ми віддаємо, як в «спільний арсенал», мовляв Юрій Дивнич, і свій цей внесок». («НП», ч. 1/23, стор. 27).

А тепер побачимо, як же «Ген. Секретар УРДП сл. п. І. П. Багряного» М. Степаненко висловився через три

роки про того, чиї думки він «перечитував, до них постійно повертався й вдумувався в них».

У своєму листі до членів «Верховних Органів і партійного активу», який він розповсюдив по всіх територіях і людях, за 7. січня 1971 р., якраз на Різдво Христове, у день Народження Правди й перемоги Її над злом, писав, що »кінець минулого року поклав початок також яскраво замаркованій націонал-комуністичній організації, члени якої зібралися на свою «показуху» в Чикаго. . . (це він мав на увазі 6 з'їзд УРДП — А. Б.). Дуже вимовним є те, ХТО привітав учасників «показухи». . . й у ЩО вони «вступили». « Серед тих, що привітали 6 з'їзд УРДП, пише цей «Генеральний Секретар» і Віце-Президент, є «пропагатор літературного снобізму й модерністичних непристойностей нью-йоркських графоманів-поетів, колишній учасник всеукраїнського з'їзду колгоспників-ударників (і доповідач на тому з'їзді) Лавріненко-Дивнич». Питання, яку ціну мають його кваліфікації й узагальнення, коли він їх міняє частіше, як лорд білизну? До того таке писання є прямим запереченням тези І. П. Багряного про «політичні сили, вірніше — політичні кадри українського народу в підсоветській Україні», які «знаходяться в КП(б)У і в комсомолі, тобто — під КП(б)У й під комсомолом, що ними розпоряджаються», а перебувають ті кадри «на державно-політичній роботі. І це всі основні кадри нації, бо все, що було політично активне і здатне до політичного життя мусило визначатися, можливість же визначатися в офіційній сфері була і є лише одна — під егідою КП(б)У і комсомолу» («НП», ч. 1, стор. 26, 27).

А ще: «. . . Всі ті підсоветські українські кадри виховувалися в духовому кліматі, накиненому їм від КП(б)У й комсомолу. Але — це ще не дає підстави для того, щоб їх посуджувати, ані для того, щоб їх винищувати, як то збираються робити деякі політичні сектанти. . .» (Брошура «Дніпро впадає в Чорне море», 1948 р.).

Та: «Типові є ті кадри, які продемонстрували своє ставлення до Сталіна й його комунізму в 1941 році, кинувши масово зброю. Це були всі прошарки українського суспільства, безпартійні й партійні, рядові солдати й високі командири, робітники фабрик і інтелі-

генти советської формації, рядові селяни й голови колгоспів та бригадири». (Там же).

Наводжу ці цитати для всіх тих, як писав І. П. Багрянний, «у кого коротка пам'ять, а може й коротка честь». А яка у Вас пам'ять і честь, п. Степаненко?

На з'їзді у Рочдейлі М. Степаненко уже почав «підчищати» цю тезу того, чие ім'я причепив до своєї групи.

І ось, пане Президенте, Ви не зайняли ніякого становища супроти свого заступника в основному питанні — оборони (без лапок) тези того, чий «загально-національні погляди — це спільна власність всіх, хто гуртується біля ДЦентру», про «політичні сили», «кадри українського народу», тобто тези про те, ХТО буде «розчленовувати» чи «перебудовувати», «відновлювати» чи «перетворювати» сучасну державну формальність на Україні у майбутню державну дійсність на Україні, який (Ваш заступник) по-суті справи ставиться вороже не лише до тези Багряного про кадри визвольної боротьби, а до конкретних підметів тієї тези. Ви повинні б зайняти якесь становище до дволикого Януса в усіх відношеннях і напрямках.

Про характер, етику й мораль або «патрет», як казали у нас селяни, «Генерального Секретаря ЦК УРДП сл. пам. І. П. Багряного» нехай читач сам зробиць висновки.

Я лише зачитую слова І. П. Багряного, сказані на 3 з'їзді УРДП про всіх тих, які займаються і будуть займатися такими ділами, як М. Степаненко: **«Частина повернеться в Україну, як страшна руйнуюча сила, анархічна, сліпо-мстива, а тому соціально небезпечна».** («НП», ч. 5, стор. 28).

А для політичної освіти М. Степаненку, для знання ідеології Багряного, зачитую відповідь Івана Павловича на питання під час його доповіді в Лондоні в 1953 р.

»Ви організували московську газету «Освобождение», щоб розмножувати на Україні Фітільових?» — запитав О. Варчук.

Багрянний: »Ні, газета «Освобождение» для того, щоб розмножувати по той бік залізної заслони Хвильових.« (Брошура «Боротьба проти московського імперіялізму...», стор. 107).

Об'єктивний спостерігач, метою якого є дослідити тему, «Що робиться в Державному Центрі УНР», безперечно, прийде до висновку, що на внутрішньо-українському відтинку в ньому переважає боротьба певної з'єднаної в одну політичну групу кількох відламків від цілих колись політичних партій під зверхництвом УНДС і його лідера, який виступає теж з титулом Президента УНР і лідером усіх відламлених та відчленованих, проти тих політичних організацій, що були основоположниками УНРади, або точніше: відбулася консолідація самого УНДС із розчленованих, і відламлених, чи пак відбулася певна фузія кількох політичних напрямків, хай і відламлених чи відчленованих, в один пристатус кво сателітів. Таке феноменальне (незвичайне) явище уможливилось за певних умов, бо нічого не буває без нічого. Тими умовами були, поперше, пасивність, що вилилась лише у декларативність своєї опозиційної настанови до політики ДЦ, фракцій УРДП, УНДО й ОУН(з), без жодного навіть намагання здійснити свої права опозиції, тобто критики діяльності «урядуючої» уендесівської коаліції із середини самої УНРади, й подруге — подвійна політична гра ОУН в УНРаді, метою якої було ослаблення своїх політичних противників шляхом надання можливості сконсолідованому УНДС за рахунок відламів і відчленувань від УРДП й УНДО та допущення «злиття» УСел. Партії проти її волі з СЗСУ, що фактично означало усунення опозиційних кількох голосів до «урядуючої» коаліції, вести свою антиконсолідаційну роботу й закріплення «наслідків» політики розчленування і відчленування, й, нарешті, застосування політики спостереження і небрання участі в діяльності ДЦ УНР, що фактично означає теж повний пасивізм у діяльності на державному форумі.

Маючи таку політичну ситуацію, т. зв. «більшість» в УНРаді, фактично об'єднавшись в одну сконсолідовану політичну організацію, УНДС набрала уже негативного значення й має уже серед українського громадянства кличку «уенрадівці», удалася до методи застосування психічної атаки на членство відчленованих і розчленованих політичних організацій, використовуючи їх національну свідомість і патріотизм.

Сюди відноситься в першу чергу відповідь Президента УНР М. А. Лівіцького на таке питання І. Довгоп'ята: «Пане Президенте! Я маю таке запитання: Я, можна сказати, перебуваю в опозиції до діяльності Державного Центру через порушення правопорядку там. Що мені робити?» Президент відповів так: «Я зрозумів, що Ви належите до УРДП, яка зараз не в УНРаді. Одно, що я можу Вам порадити: робіть так, як Вам підказує національне сумління по відношенню Державного Центру УНР, добро української справи».

Звичайно, якби таке питання поставила людина, не приналежна до будь-якої політичної партії чи організації або приналежна до партії чи організації, яка взагалі не брала ніякої участі в діяльності ДЦ, як СГД, або яка брала незначну участь і вийшла з неї, як ОУН(р), відповідь була б на місці. Але, коли Президент знає людину, яка належить до УРДП, яку усунуто з УНРади за рахунок її відколу, така відповідь є лицемірством і направлена, за своєю інтенцією, на розбрід її членства й підібрання їх всіма, хто поспішиться, а в основі тієї інтенції лежить «злочинна тактика» (за І. П. Багряним) — гра на національних почуттях і ностальгії за батьківщиною, використання їх для прикриття нездорової ситуації в УНРаді, що «усі це знають і бачать», як говорив І. П. Багрянний на 4 з'їзді УРДП.

Розумний, розважливий і справді турботливий державний діяч та ще й з титулом Президента мав би сказати приблизно так: «Прикро, що так сталося, що УРДП, до якої Ви належите, зараз не в УНРаді. Я постараюся негайно зробити все можливе і все від мене залежне, щоб і Ваша партія була в ній та брала активну участь у діяльності Держ. Центру хоч би й зі становища опозиції, хоч, як всім відомо, УРДП на чолі з В. Гришком заперечує право іншій УРДП, на чолі з М. Степаненком, репрезентувати УРДП в УНРаді. Але припускаю, що можна знайти відповідний компроміс у цій справі і в такому сенсі має наступна сесія розв'язати це питання. Не торкаючись питання ідеології, тактики й стратегії кожної з двох уже тепер УРДП, обидві вони є українські й самостійницькі, й кожній із них, відповідно їхньому потенціалу, належить місце в єдиному національному фронті, як говорив Іван Павлович,

репрезентованому ДЦентром УНР. Ви морально, як ідею, підтримуєте Держ. Центр, але напевне стримуєтесь від матеріальної підтримки його. Думаю, що після 7-ї сесії УНРади будете підтримувати її й матеріально. Задоволені моєю відповіддю?» А ось ще один маркантний приклад психічної атаки з боку «уенрадівців» на відчленованих (від УНРади) і розчленованих (в партіях).

На другий день після лондонських зборів, у неділю 30. січня ц. р. заходить до мене збірщик нацподатку, прихильник «УРДП сл. пам. І. П. Багряного», тобто М. Степаненка, який почав мені доводити потребу фінансової підтримки ДЦ. Звичайно, я сказав, що до часу відбуття 7 сесії УНРади, на якій має вирішитись позитивно участь в УНРаді УРДП на чолі з її Головою В. Гришком, я не плачу податку. Бідолаха відрубно заявив, що УРДП є в УНРаді, а іншої УРДП немає. Я знову своє. Тоді він сказав: «Якщо так, то я звертаюся до Вашої національної свідомості у справі сплати податку». І тут піднялася внутрішня буря: Мене, якого ледве не вбили бандерівці у Цуффенгаузені за тезу про визвольні кадри українського народу, організатора Т-ва Сприяння УНРаді, члена Пред-ва ВО кількох формувань, вчити національної свідомості! І хто вчитиме? Людина, що довгі роки висловлювалася проти Багряного й ось тепер раптом зробилася його «послідовником»? І я вигнав його з хати.

Опускання чи примовчування тієї чи іншої тези в політичній концепції певного політичного діяча й наголошування на якійсь іншій тезі та ще й у неправильному, тенденційному тлумаченні відноситься до низькопробного політиканства. Я маю на увазі повне замовчування з боку як Президента, так і Віцепрезидента тези І. П. Багряного про кардинальну, збройну, революційну перебудову ССРР й перетворення УСРР в УНР, а до того ще й заперечення та відкидання її, і все це з позицій «оборонців» того, політичні принципи якого для них «залишаються порожньою фразою, що вносить замішання і заплутання у справжній фактичний стан нашої справи» (Б. Войнарович-М. А. Лівидький).

А як же тоді виглядатиме Ваша справа, п. Лівидь-

кий, якщо демократичний, революційний значить, рух, що зараз лише в стані зародку, в Радянському Союзі й на Україні зокрема, спричиниться до незалежнення наявних там советських чи радянських республік від московсько-комуністичної кліки, тобто станеться ус правжнення, устійнення, узаконення, усаможийнення народньо-трудових національних республік чи держав, тобто станеться перетворення, перебудова наявної на Україні советської державно-політичної формації на демократично-трудова, без експлуататорів й експлуатованих, державно-політичну формацію — тобто УРСР в УНР?

Або в іншому, гіршому випадку, як виглядатиме Ваша справа, як поставиться до цього факту очолюваний зараз Вами ДЦ, якщо люди на Україні та люди інших націй і народів доб'ються, що «УРСР може стати такою державою, як дає «право» советська конституція», як Ви писали, спрямовуючи вістря фальшу проти Гришка? А що як УРСР «усправжниться», тобто всі параграфи, пункти, коми і крапки уересерівської конституції здійсняться, що і буде розвалом советської російської імперії? Чи цього не може бути? А що як буде і що тоді нам з Вами й Держ. Центром робити?

Консолідаційна справа. На зборах громадянства я поставив Президенту М. А. Ливицькому таке питання: «У листопаді 1969 р. була складена «ЗАЙВА» Голови УРДП В. Гришка й Голови Фракції УРДП в УНРаді Ф. Гаєнка «Про засадниче становище в актуально-політичних справах УНРади та ДЦ УНР», в якій вони писали: «При цьому ми рішуче заявляємо, що ні окремі особи, ні організації, які б мали на меті «валити» УНРаду, не можуть розраховувати на нашу співучасть. І навпаки, всі ті сили в УНРаді, в тому й серед наших противників та критиків, які справді щиро й поважно хочуть оздоровити відносини в УНРаді, скріпити її та піднести авторитет, а головне — ефективність її праці — можуть сміливо розраховувати на нашу повну підтримку й співпрацю на засаді «дійової й ділової єдності й законности»» («УВ» за 30. 11. 1969 р.). Як зареагував ДЦ на цю заяву керівництва УРДП?»

На це питання Президент відповів: «Щодо якоїсь за-

яви Гришка й Гаєнка, то то є їхня справа». Пані М. Б. встала й сказала: «Оце так відповідь Президента УНР! А ще збираємось Україну визволяти».

І тут скинився знову крик з боку уендеєсівської сконсолідованої групи: «Сядь! Ніяких більше запитань!»

І тут же знайшовся якийсь панок, якого в УНРадівських колах в Англії ніхто раніше не бачив, що від імені всіх присутніх вибачався, мовляв, ті, що давали такі запитання, напrawdę проявили свою некультульність, від чого нам усім, мовляв, соромно. Полизала людина п'яти тому, політика якого змусила ОУН відійти від активної підтримки відчленувальної роботи в ДЦ й стати в позицію спостережника.

Постає питання: можна підтримувати грішми ДЦ, очолюваного ось таким «державним мужем»?

М. Степаненко висловлює навіть своє задоволення з такої політики свого зверхника, повідомляючи українське громадянство через «Гомін України» в ч. 26 за червень 1971 р., тобто газету, ані редакція якої, ані читачі взагалі не визнають УНРаду (он до якого цирку дожилися!) про те, що «Група на чолі з Гаєнком, Гришком і Бендером... на підставі постанови Президії УНРади з 28. листопада 1970 р. НІЧИМ не зв'язана з Державним Центром Української Народньої Республіки».

Про консолідаційну «діяльність» певних чинників у ДЦ УНР початку 50-х років, яка цілком збігається з такою ж «діяльністю» тих чинників кінця 60-х й початку 70-х років, говорив І. П. Багрянний на 4 з'їзді УРДП: »В самій УНРаді, як виявилось, є люди (групи), які хотіли б УНРаду звузити до себе самих і замкнутися в гетто, під претекстом нібито тримання якоїсь «легітимації». Об це найперше розбилася акція консолідації... Нашій тактиці поширення бази УНРади, тактиці поширення консолідації, було протиставлено тактику поборювання нас, тактику звуження кола нібито «вибраних», «найправдивіших» демократів» («НП», ч. 1/23, стор. 43).

Найголовнішою ідеєю загально-національної еміграційної внутрішньої політики І. П. Багрянний вбачав у наступному: »Об'єднати всі поневолені імперіялістичною чи комуністичною Москвою народи в один револю-

ційний блок (союз — А. Б.) українці зможуть при одній умові — коли самі будуть монолітні й об'єднані. Для цього вся українська революційна акція мусить іти під кличем насамперед створення єдиного національного фронту, який би включав у себе всі політичні сили нації, від самих правих до найлівіших включно. Оскільки всі українські політичні партії й течії сходяться в одному пункті, а саме — в пункті боротьби за незалежну, суверенну Самостійну Соборну Державу, — такий єдиний національний фронт є реальністю. Ті всі партії рижняться тільки в деталях щодо поглядів на соціально-політичний устрій вільної України, але боротьба за ті «деталі» — це справа не першочергова і не мала б затмарити розум, коли треба боротися не за деталі, а за цілість, не проти самих себе, а проти спільного ворога» («До питання стратегії й тактики нашої визвольної боротьби», «НП», ч. 5, стор. 34-35).

Що ж Президент М. Лівіцький зробив для здійснення цього гасла І. П. Багряного, якого «загально-національні погляди — це спільна власність всіх, хто гуртується біля ДЦ. І тому вони є і нашою власністю, і ми маємо право про них висловлюватись» (Б. Войнарович »Чи можна УРСР «перетворити» в УНР?«, «Мета», ч. 7-8 за 1970 р.)?

І висловлюється він ось як. На запитання не із злим наміром по відношенню УРДП К. Дударіва на самому початку «запитань і відповідей» на зборах у Лондоні «Чи УРДП на чолі з В. Гришком є самостійницька партія?», Президент почав відповідати так: «Щодо того, чи УРДП на чолі з В. Гришком є самостійницька партія, то треба запитати саму ту УРДП».

Звичайно, після такої відповіді почався протест присутніх криками: «Ми хочемо знати Вашу думку». І це був справжній початок піднесення напруження атмосфери, що змусило Президента сказати: «Я думаю, що немає української політичної організації, яка б не стояла на самостійницьких позиціях, в тому числі й УРДП на чолі з Гришком».

А в статті »Чи можна «перебудувати» СРСР...« п. Лівіцький чи то, пак, Б. Войнарович писав: »В. Гришко багато говорить про Українську Народню Республіку

і про Українську Національну Раду. Але як він хоче погодити свою концепцію входження України у «вільний союз» з ідеєю УНР і своїм перебуванням в УНРаді? Бо ж входження — це вже несамостійницька, а ФЕДЕРАЛІСТИЧНА концепція».

А як можна «охрестити» ось таку концепцію УНДС: «Природними союзниками українського народу в боротьбі за визволення є всі ті народи, які безпосередньо чи посередньо перебувають під владою московського тоталітарного режиму. Тому тісна співпраця (СПІЛКА, СОЮЗ, ОБ'ЄДНАННЯ — А. Б.) з усіма цими народами (в сучасному: для спільної боротьби за визволення, в майбутньому: для спільної оборони відновлених або здобутих незалежних держав) мусить бути одним з основних постулатів української зовнішньої політики»? («Напрявні зовнішньої політики УНДС», схвалених делегатським з'їздом УНДС 2.-3. 4. 1949 р. «Збірник ч. 1 УНДС», стор. 40).

За М. А. Лівіцьким, за його теперішнім розумінням справи спільної, союзної боротьби поневолених народів і націй російським імперіялізмом, виходить, що й УНД-Сівська зовнішня політика «це вже не самостійницька, а федералістична політика».

Виходить, що балакання про «федералістичну концепцію» є звичайним наклепом. На поставлене мною питання «Яке завдання Паризького Б'юро і що там робиться?», Президент УНР відповів, що «Паризький Б'юро стоїть на засадах співпраці об'єднаних у ньому представників поневолених народів, а також працює у напрямку входження тих народів до західного б'юро держав».

Але в тій же статті »Чи можна «перебудувати»...« він пише: «А, зрештою, всякий міждержавний союз носить у собі елементи федералістичні».

Людина з найвищим державним титулом на еміграції приписує «федералізм» В. Гришку, а сама робить «федералістичну» політику. Але і це ще не все. У тій же статті Б. Войнарович-М. А. Лівіцький пише: »І якщо хтось на це скаже (це про «федералістичну концепцію» — А. Б.), що в розумінні п. Гришка, до «вільного союзу» мали б входити суверенні і самостійні республіки, то на це можна відповісти так: рішати, чи має справді

незалежна українська держава входить до якогось союзу, має право тільки ця незалежна майбутня Україна, а не ми тут згори на еміграції.»

То ж виходить, що й входження самого Паризького Бльоку до «Західного бльоку держав» має вирішувати сама незалежна Україна, а не еміграція?

Чи не виходить?

Отже чи можна підтримувати морально й платити гроші для Державного Центру з таким його складом й на чолі з таким «державним» діячем з титулом Президента?

Із кого, з яких політичних фракцій складається сьогодні Державний Центр УНР? Із основоположних фракцій УНРади є лише одна фракція УНДС. Фракції УРДП, УНДО й УСП заступлені відколами. Якись конструктивні сили перейшли до СЗСУ. Укр. Сел. Партію поза її згодою злило із СЗСУ, а в протест проти цього Укр. Сел. Партія вийшла із УНРади. ОУН стала в стороні в позі спостерігача й не бере ніякої участі в дальшій розкладницькій діяльності сучасного складу ДЦ. ОУН(з) виключено чи завішено у членстві УНРади. Ми перебуваємо напередодні 7 сесії УНРади. У «Тимчасовому Законі про реорганізацію Українського Державного Центру» у розділі першому, стаття 1, пункт 2 написано: «У своїй діяльності Державний Центр Української Народньої Республіки спирається на вільну боротьбу Українського народу на рідних землях, спрямовану на відновлення суверенности Української Соборної Держави».

У статті 2-й констатується: «Українська Національна Рада виконує функції тимчасового народного представництва аж до скликання на звільненій землі від окупації української національно-державної території Установчих Зборів, вибраних на основі загального, рівного, безпосереднього, пропорційного і таємного голосування, які встановлять закон про Устрій Української Держави».

У тому ж розділі, стаття 5, пункт 1 записано: «Українська Національна Рада складається з представників українських політичних угруповань, що визнають незалежність і соборність Української Держави,

а також засади демократичного ладу та додержуються їх у своїй діяльності».

Про що говорять наведені розділи, статті й пункти «Тимчасового Закону»?

Вони говорять, що в ДЦ УНР можуть і повинні співдіяти усі українські політичні партії, союзи, об'єднання й організації, які, як активна частина українського народу, разом з усім укр. народом ведуть боротьбу закордоном і з-за кордону, спрямовану на відновлення суверенності Української Соборної Держави.

Як бачимо, Державний Центр УНР не передрішує наперед ані форми, ані змісту української самостійної держави, **тобто не говориться, що вона має бути тільки Українська Народня Республіка**. Назву держави винесуть Установчі Збори, чи Установчий З'їзд, чи Установчий Конгрес, якщо перед тим не створиться у процесі революційних змін якась політичне тіло, яке уже може назвати форму держави, як в минулому Центральна Рада назвала українську державу Українською Народньою Республікою.

Тому не є будь-яким «національним злочином», коли якась українська політична партія чи організація або зовсім не наголошує на терміні назви «Українська Народня Республіка», або не наголошує на ньому, як те роблять усі три ОУН у своїх програмових документах, або не завжди наголошує на тому терміні, що відноситься в першу чергу до УРДП.

Навіть в «Програмових тезах УНДС» не говориться, не передрішується певна форма державного устрою в майбутній вільній самостійній українській державі:

«Майбутній устрій Української Держави — в усіх ділянках її життя — мають встановити Всенародні Установчі Збори, обрані на загально прийнятих у світі демократичних засадах». («Збірник» ч. 1 УНДС, стор. 39).

Як відомо, сучасний склад Держ. Центру УНР, вірніше рештки справжнього ДЦ, послуговуються у своїй антиконсолідаційній і відчленувальній політиці принципом прийняття лише формули відновлення незалежної української держави у формі УНР, чим вони порушують «Тимчасовий Закон», а також стають певною перепороною наближення українських організацій до Державного Центру, які ще стоять осторонь нього. Ви-

ходить, що «Тимчасовий Закон» не є авторитетом для М. Лівіцького і його звуженої УНРади. Виходить, що вони вищі будь-яких законів. Чи не забагато берете на себе, панове? А подруге, люди, які порушують свої ж закони, як правило, не є й не можуть бути ані зразком, ані будівничими. Такі люди завжди були, є й будуть уосібленням самсобіпанства.

Оскільки зараз ми при питанні консолідації українських політичних сил навколо Держ. Центру УНР, тобто при питанні створення єдиного національного українського фронту, дуже важливим є провести порівняння в цілеспрямованостях двох доповідачів у цьому ж самому Лондоні: в. о. Голови УНРади І. П. Багрянного в 1953 р. і Президента М. А. Лівіцького у цьому 1972 р.

І. П. Багрянний: »Що ж мусять протиставити ворогам української самостійности українці, щоб боротьбу з червоним і білим московським імперіялізмом виграти? Завжди і всюди єдиний український фронт. Завжди і всюди треба стриміти до виключення міжусобиці, гризні та чвар. Ми дуже часто самозасліплені й самозакохані, нетерпимі, за дрібними речами власних амбіцій не бачимо речей великих, головних, втрачаємо перспективу й почуття реального. Багатьом здається, що їхній «ізм» — це альфа і омега, це той чудодійний засіб, що від нього сама собою постане самостійна й незалежна Україна, варто лише обстоювати цей «ізм» до втрати свідомости й якнайголосніше про нього кричати, підкоряючи, підгортаючи всіх інших під ноги. А тим часом це трагічна помилка. Єдиним для нас чудодійним засобом може бути тільки спільна об'єднана для всіх «ізмів», на визвольному фронті, максимальне згуртування всіх українських політичних, дієздатних сил» (брошура, стор. 78).

«Нашій політичній еміграції треба прагнути до ліквідації багатоцентровости, до створення єдиного політичного центру. Таким центром може бути УНРада. І, на мою думку, тільки УНРада, з її конституцією (ТИМЧАСОВИМ ЗАКОНОМ), сплянованою на цілковиту консолідацію всіх діючих визвольних сил українського народу» (там же, стор. 81).

На запитання «Яка преса найбільше виступала проти

консолідації?», І. П. Багрянний відповів. «Різна. На жаль. Але найбільше мене здивувала преса ОУН(р). В своєму доброму наставленні ми (я і мої друзі-однодумці) так далеко пішли, що висунули гасло відфашизування тих, кого обвинувачують вороги й політичні супротивники. І от, замість принаймні сидіти тихо, преса ОУН(р) розпочала шалену кампанію проти нас, чи не для того, щоб змусити відректися від пропозиції. . . (консолідації навколо УНРади — А. Б.). Але все таки я повторювати му своє» (тобто консолідації навколо УНРади — А. Б.). (Там же, стор. 95-96).

Іще. На запитання «Які заходи робляться, щоб довести до повної консолідації?», в. о. Голови УНРади відповів: «З боку середовищ УНРади робилася низка заходів, про які всім відомо. Одним із тих заходів є також тримання дверей до УНРади постійно відчиненими для ОУН(р), СГД та інших» (там же, стор. 96-97).

Отже, І. П. Багрянний ясно й категорично ставив питання, як і належить державному діячеві, про необхідність консолідації всіх політичних сил української еміграції навколо Держ. Центру УНР, не ставлячи як перешкоду до того будь-які партійні концепції чи навіть різку, негативну критику наявного центру, що часом може збігатися із запереченням доцільності існування й підтримки того центру. І. Багрянний не боявся постійної різкої критики збоку ОУН(р).

М. А. Лівичський: «Очевидно, присутніх цікавить питання, як стоїть справа з консолідацією навколо Держ. Центру УНР? Звичайно, повинна бути консолідація всіх українських політичних сил, але не за всяку ціну. Важливе є існування Держ. Центру, ніж повна консолідація всіх навколо якогось іншого творива: визвольного чи революційного комітету, чи визвольної ради, тощо». А його відповідь на поставлене питання, яке становище зайняв ДЦ щодо заяви керівних діячів УРДП про їхню повну підтримку й співпрацю у ДЦ на основі «дійової єдності й законності», є повна протилежність, заперечення настирливого стремління І. П. Багрянним до консолідації навколо УНРади всіх існуючих партій і груп.

Коли частина зборів збунтувалася з приводу відповіді М. А. Лівичського на поставлене питання, чи УРДП

на чолі з В. Гришком є самостійницька організація, і коли він під тиском вимоги те ствердив, то ще додав: «Але між УРДП на чолі з В. Гришком і політичними складниками ДЦ є різниця у поглядах на шляхи і методи здійснення національної мети». А коли ще до цього додати його писання про те, «але — як він (тобто В. Гришко — А. Б.) хоче погодити свою концепцію входження України у «вільний союз» з ідеєю УНР і з своїм перебуванням в УНРаді?», то з цього проглядає ясна політика як Президента, так і очолюваного ним Держ. Центру, розбивання акції консолідації, »УНРаду звузити до себе самих і замкнутися в гетто під претекстом нібито тримання якоїсь «легітимації», що є злочином супроти справи об'єднання українських політичних сил», — як говорив І. П. Багряний.

На підтвердження злочинності акції проти консолідації наведу тут такий уривок з перебігу лондонських зборів. Коли А. Костюк запитав Президента «Як будуть репрезентовані на 7 сесії УНРади партії, які покололись, як УРДП й УНДО», він відповів точно ось як: «Щодо репрезентації політичних партій на 7 сесії УНРади, то справа, по-моєму, виглядатиме так: У перший день засідання сесії будуть представлені теперішні складники в УНРаді та представники громадського сектора, а в дальшому перебігу сесія вирішить, якщо вона буде цим займатись та якщо партії, про які йде мова, виявлять свою волю, надати, напр. обом частинам УРДП по 6 місць чи по 3 місця кожній».

Уенрадівську політику двох політичних і державних діячів можна подати за скечем, який виглядатиме так: Двері в УНРаду стоять широко відкритими, а коло них стоїть Багряний з простягнутою запрошувальною рукою, в одному випадку, й двері в УНРаду причинені й у цілину виглядає Лівіцький з переляканим виразом обличчя, з другого боку.

На підтвердження того перелякання додаю такий речевий доказ. В. Бендер подав таке питання Президентові серед криків сконсолідованого УНДС «Досить, закривайте збори»: «У західньому світі намір до злочину не вважається за доконаний злочин. Якщо ОУН(з) писала про віджилість й непотрібність Держ. Центру, то це ще не означає певного доконаного факту злочину,

чи як говорять, — ліквідацію ДЦ. Що ж виходить? Виходить, що за якимсь там критичне писання про віджилість і непотрібність Держ. Центру, чого на практиці фактично не робилося, виключено чи завішено ОУН(з) у членстві УНРади. Може б Ви пояснили цю справу, пане прелегенте?»

М. А. Лівичський: «Якщо я знаю, що, наприклад, мене хтось хоче убити, то я буду робити обгородження, певні заходи оборони, щоб мене не вбили. Так і з ОУН(з) зроблено: завішено в правах членства УНРади, щоб не допустити ані до розвалу УНРади, ані Держ. Центру. Наступна сесія УНРади може знову прийняти ОУН(з) до УНРади, куди вона може в'їде на білому коні».

Оскільки ми при розгляді громадських зборів двох дат й двох доповідачів майже на ті самі теми, слід провести паралель між частиною зборів — «запитань і відповідей». Під час виступів І. П. Багряного виявлялась а т а к а з боку деяких слухачів, інспірованих політичними противниками УРДП, в тому числі й членами УНДС, проти політичних тез І. П. Багряного у формі подання обструкційних питань, «групової злоби й бажання чим-небудь напакостити», що супроводжувалось створенням гармидеру, промовами, які часто не відносились до теми доповіді (Бондар, Бала, Барчук, Селігер та інші явтушенки), а доповідач був у позиції о б о р о н и політики УРДП. І. П. Багрянний обороняв усі українські політичні організації, що в УНРаді й що поза нею, від тих чи інших нападів з метою залучення їх до єдиного національного фронту. Під час виступу М. А. Лівичського виявлялась о б о р о н а з боку деякої частини слухачів політичних тез І. П. Багряного, а також повторених і поглиблених тих же тез В. І. Гришка, у формі подання питань, що носили в собі характер виправлення фальшувань і викривлень доповідачем деяких проблем концепції УРДП, що теж супроводжувалось створенням гармидеру тим самим же контингентом спотворювачів і крикунів, хоч і в деякому іншому персональному складі з тепер уже сконсолідованого УНДС, а також злобною, провокаційною, у розумінні підбурювання слухачів на взаємоворожнечу, єдиного промовця А. Ворушила — підтримувача автора наклепницької брошури «Камо грядеші, багряна шкі-

рянок?». М. А. Лівницький атакував українські політичні організації, які перебувають в опозиції до теперішньої діяльності ДЦ, з метою відлучення від єдиного національного фронту.

Це й є основна помилка чи основний недолік М. Лівницького, як Президента й як політика.

Справа виборення української самостійної держави дуже тяжка й ускладнена. Щоб її досягти, треба враховувати й об'єднувати всі діючі політичні складники, які до того прагнуть, проявляючи максимум толеранції й настирливого заохочення та вирозуміння до тих чи інших відтінків у концепціях діючих політичних сил.

Тактична й політична помилка сучасного Президента М. Лівницького полягає в тому, що він діяв не як Голова Української Держави — символ об'єднаних дій усіх українських політичних сил, — а як політичний діяч і ідеолог середовища УНДС.

Для державника з титулом Президента УНР провідною інструкцією його діяльності мало б бути наступне:

«Тридцятилітній досвід України є найміцнішою підставою української політики. В ньому наявні елементи миру й елементи війни. Елементи реформи й елементи революції, елементи легальних і елементи нелегальних форм боротьби. Елементи безкомпромісності зброї і від'їзду на еміграцію й елементи компромісу. Це життя великої нації і Національна Рада, якщо вона хоче бути втіленням політичної мудрости й досвіду України за останні тридцять років, то вона не має права упустити ні зернинки з цього великого і всеосяжного досвіду Вітчизни» («Деклярація парламентської фракції УРДП на Першій сесії Української Національної Ради», «НП», ч. 3-4, стор. 3-4).

З позиції ідеолога УНДС М. Лівницький може й повинен піддавати критиці й навіть бути вороже наставленим, скажімо, до концепції Укр. Соціалістичної Партії про економічну й політичну систему з громадською чи державною власністю на засоби виробництва; про міжнародну єдність усіх трудящих тощо; до концепції УРДП про радикальну, революційну перебудову соціально-політичного режиму, що утотожнюється з перетворенням УРСР в УНР чи вільний союз вільних наро-

дів тощо; до тези ОУН про вольовий (войовничий) та солідаристичний націоналізм тощо; до «реалістів» («реалітетників») чи пак пристосуванців до існуючого режиму там, на Україні, та їх adeptів тут, на еміграції; і т. д.

Але із становища Голови Держави цього робити він не може, не повинен, не має права. Голова Держави повинен бути аристократом.

»Українське відродження потребує людей нової якості, аристократів духу... А будівничі, елітарні якості може мати тільки аристократ... Це добре розуміли... Сталін запевняв нас, що головна сила історії — «пролетаріят», але чомусь нищив нашу інтелігенцію, еліту. Коли релігія була панівною, а соціалізм переслідували — порядна людина ні слова не говорила проти соціалізму, навіть коли вважала його не вартим уваги. Це й був аристократ. Тепер, коли соціалізм є панівним, а релігію душать, порядна людина ні слова не скаже проти релігії. Це аристократ нашого часу» (В. Мороз «Серед снігів»). **Таким аристократом був Віцепрезидент УНР й лідер УРДП І. П. Багрянний.**

Я особисто проти п. Лівичького не маю нічого як людини й лідера сконсолідованого УНДС, навіть не дивлячись на те, що він гостро реагував на мої запитання і домагання джерел його тверджень та заявою, що він на «провокативні» питання відповіді не дає.

Але коли він утрутився у внутрішні справи УРДП, переслідуючи ціль розколоти її й відколену частину членства партії приєднати до політики УНДС шляхом визнання з'їзду частини колишніх членів УРДП у Рочдейлі як 6-й з'їзд, надсилаючи тому з'їздові привітання, і потурав постанові Президії УНРади про затвердження групи колишніх членів УРДП на чолі з М. Степаненком як фракцію УРДП в УНРаді, відкинувши подання Головою УРДП В. І. Гришком та Секретаріатом ЦК складу Фракції УРДП та не відмінивши тієї постанови до наступної сесії, а також проявив себе фальшивником і перекручувачем ідейно-політичної концепції УРДП, що було вище дуже широко й на підставі матеріалів доведено, він поставив себе в позицію людини, вороже наставленої до УРДП.

Тому на становище Президента УНР в скзилі він не надається.

Я довгий час навіть з ним співпрацював, вірніше допомагав у його праці в Англії в кінці 50-х років (організовував і провадив збори українського громадянства для його доповідей, використовуючи для цього наявні у мене зв'язки з людьми або через членів УРДП, або через передплатників «УВ», сформував за його дорученням склад останнього Пред-тва ВО тощо).

Але відчленувальна політика Президента пішла так, що мене викинено з Пред-ва ВО, Комісії по виборах до громадського сектора УНРади та Комісії по розборі спірного питання за будинок. Викинено з Пред-ва ВО довголітнього його секретаря В. Русина, якому ані подяки, ані догани не дали, як ніби такого чоловіка й не було там. А чоловік сумлінно, зразково, жертвенно працював 20 років, ні з ким не сварився, до всіх був врозумілий, толерантний. Єдиним його «промахом» був виступ проти розчленувальних акцій теперішньої УНРади. І ось — Русина враз зроблено «нон-персон». Викинено з Пред-ва ВО й К. Зеленка — цього дійового й кваліфікованого діяча серед чужинців. М-гр Зеленка був заступником голови Представництва. Після резигнації м-гра Ониська з цього посту, й під час формування нового Представництва, К. Зеленка навіть не покликали на засідання. Теж зробили «нон-персон». Антиєднальна, відчленувальна політика ДЦ й зокрема Президента УНР змусила до резигнації з Голови Пред-ва ВО м-гра С. Ониська — цього справжнього аристократа й ліберала в політиці.

На підставі всього вище сказаного, сьогоднішня УНРада складається із сконсолідованого УНДС і є фактично фікція, яку треба перетворити, перебудувати, відновити, надавши їй престижу й значення в тому сенсі, як вона була створена в 1948 р.

Вона повинна бути не змовою однодумців сконсолідованого УНДС, а РАДОЮ всіх національних політичних партій, організацій, об'єднань, союзів з різними відтінками у своїх політичних концепціях у боротьбі за здобуття української незалежної держави. УНРаді наступна 7 сесія повинна привернути значення українського передпарляменту, який визнає «засади де-

мократичного ладу та додержується їх у своїй діяльності», як написано у статті 5 «Тимчасового Закону».

УНРада повинна бути такою, як записано у «Деклярації УНДС на Першій сесії Української Національної Ради»: «Український Національно-Державний Союз в одному з пунктів своєї програми виголошує потребу існування єдиного національного фронту. Вважаємо це за передумову успіху нашої визвольної боротьби. Визнаючи засади національної солідарності, гармонійної співпраці всіх верств українського суспільства, вважаємо, що консолідація всіх національних сил, на основі народоправства та соціально-економічної справедливості, потрібна не тільки сьогодні — в процесі визвольної боротьби, — але буде, може, ще більше потрібна завтра, в праці над скріпленням відновленої української держави. . . Ця обставина дає змогу всім українським патріотам, незалежно від їх соціально-економічних чи державно-устоевих поглядів, об'єднатися під державним прапором Української Народньої Республіки» («Збірник» ч. 1, УНДС, стор. 42).

Положення «Тимчасового Закону» й «Деклярації УНДС на Першій сесії УНРади», як також і добро української визвольної справи, мають бути керівними засадами у політично-державній діяльності Голови УНДС й Голови Української Держави.

В інтерв'ю Голови УРДП В. І. Гришка для «Укр. вістей» з приводу становища в УНРаді він сказав: «Звичайно, справжня УНРада, яка була, так і залишається для нашої політичної еміграції життєво потрібною, бо її основоположні засади є такі найкращою вихідною базою саме для єдності різних національно-політичних сил на чужині в праці для допомоги самовизволенню нашої батьківщини». УНРада «. . . в своєму теперішньому жалюгідному стані властиво не має вже нічого спільного з первісною, справжньою УНРадою».

»У такій ситуації єдиний вихід для основоположних і взагалі справжніх партій УНРади полягає в відповідних заходах до ВІДНОВЛЕННЯ УНРади. Ідеться власне не про якесь там «творення нової УНРади», а саме про відновлення справжньої УНРади, починаючи з відновлення її первісної концепції, як кон-

солідаційного центру всіх українських політичних сил на демократично-державницькій базі».

«Саме тут ми хотіли б дотримуватися тієї концепції одноцентровості, втіленням якої була для нас досі УН-Рада. Власне для цього ми й далі готові співпрацювати з усіма тими, хто зацікавлений у відновленні справжньої УНРади» («УВ», ч. 39 за 7. 11. 1971 р.).

Ця заява Голови УРДП є своєрідний виклик теперішньому керівництву ДЦ в особах Президента УНР, Голови ВО й Голови Президії УНРади.

Якщо вони хочуть бути справжніми державними діячами, вони мають проявити свою політичну мудрість, політичний розум для створення єдиного національного фронту від крайньо правих до найлівіших, втіленого в УНРаді.

Для цього вони мають поробити все необхідне, щоб на 7 сесії були представлені всі діючі українські політичні партії, організації, об'єднання і союзи, які готові співпрацювати між собою в УНРаді та ідеєю яких є виборення самостійності України, бо «нема вищого гасла для кожного українця, як національна дійова і ділова єдність і законність» (із «Деклярації парламентської фракції УРДП на Першій сесії УНРади»).

Якщо для виконання цього великого національного завдання не вистачить часу для теперішнього керівництва ДЦ перед 7 сесією, треба сесію відкласти, щоб упоратись із цим завданням.

Склад керівних державних діячів (Президент, Віцепрезидент, Голова УНРади й Голова ВО) має бути укомплектований із «аристократів нашого часу», з «аристократії (за В. Липинським) — цебто інтелігенції селян і робітників», як писав І. П. Багрянний з іншого приводу.

Аристократ — це людина великої культури, глибокої обізнаности й пізнання, зокрема в області знань, яка для неї є основним джерелом зайняття й творчої діяльності, високої етики й моралі, людина доброї волі й старань, тобто людина, яка вміє управляти чи керувати державними справами в інтересах цілого народу чи нації, намагаючись залучити в русло державної творчости всі складові наявні чинники.

Коли В. Бендер дав питання М. А. Ливицькому, звертаючись до нього формою «Пане прелегенте», то М. А. Ливицький, замість того, щоб тільки усміхнутись з такої форми звернення або принаймні тільки подумати: «Це погано, що до мене так звертаються. Щось тут негаразд. Напевне я десь щось не дописав або багато написав чи наговорив», але він дуже голосно сказав: «Я бачу ясно спрямування цих зборів, коли мене вже не Президентом, а прелегентом називають». Це була демонстрація нескромності й самозакоханості!

Або, коли одна згадувана людина на зборах сказала у своєму виступі по адресі прихильників УРДП на чолі В. І. Гришка, що «тут зібралась третя советська сила, яка хоче якоїсь третьої революції», то пан Президент ані словом не обізвався, щоб зупинити наклепника.

Він мав би відповісти в чинний спосіб на всі поставлені йому питання, а до зривників зборів із числа консолідованого УНДС сказав би: «Люди, заспокойтеся, я сам упораюсь із ситуацією, я всіх задовольню, бо це мій обов'язок». Але того не було, а було ось що: на самому початку, як то кажуть, прямого контакту з громадою і початку частини «запитань і відповідей» на перше поставлене питання він причепився до чоловіка, чи той є членом УНДС, і цим прозрадив одразу, що його більше цікавить партія, до якої від належить, а не ДЦ.

Чи є теперішній Президент УНР М. А. Ливицький аристократ нашого часу, нехай читач сам зробить висновки.

Як у цій невідрадній уенрадівській ситуації вийти «переможно»?

Той же безсторонній спостерігач, про якого мова була вище, коли він досліджував тему «Що робиться в Державному Центрі УНР», безперечно, прийшов би до висновку, керуючись національно-державною мудрістю: **У цій невідрадній ситуації, коли УНРаду перетворено фактично на її фікцію, якщо брати до уваги положення «Тимчасового Закону» й мету, для якої УНРада була створена, завинили всі, принаймні ті політичні партії, які УНРаду творили й які вважають її як важливий і чинний фактор у визвольній боротьбі українського народу.**

Тому, щоб УНРаду відновити, треба її перебудувати

чи переформувати: постанови Президії УНРади т. зв. «більшості» про затвердження відламів від УРДП й УНДО як фракції УРДП й УНДО скасувати й розглянути можливість окремої репрезентації в УНРаді цих уже розчленованих відповідно їх всебічному потенціалу та організаційних підстав, виключаючи мотив теперішнього Голови ВО про те, що «складові групи УНРади (тобто т. зв. більшість — А. Б.) визнавали ту частину партії (як фракцію УНРади — А. Б.), яка стояла на незмінних позиціях (а яка не стояла чи не стоїть на тих позиціях? — А. Б.), покладених в основу визвольних концепцій відновлення самостійної і суверенної української держави у формі УНР» (а як станеться так, що українська держава відновиться, але не у формі УНР, а у формі, скажімо, Союзу Земель Соборної України, то тоді як виглядатимуть ті «незмінні позиції» і під чію хату заведуть тоді нас усіх ті «незмінні позиції»? — А. Б.). Оце й є «державні» міркування ще одного «аристократа» селян і робітників сучасної України, надрукованих у «Меті» за березень ц. р. Завіщення ОУН(з) у членстві УНРади скасувати. А ще одним фактором, який належить до відновлення і перебудови УНРади, є заміна чи зміна особистостей на керівних становищах Державного Центру УНР. Хіба не ганьба? Голова ВО виступає проти основної статті «Тимчасового Закону» і при тому повчає інших, як вони мають поступати!

Між Держ. Центром УНР й політичними організаціями, які піддавались осудженню з боку деяких осіб з верховних органів ДЦ, виносячи невластиві їм закиди; зокрема супроти УРДП й УНДО, в обстоюванні якихось позицій капітулянтства, федералізму, реалітетництва, мінімалізму, реформізму, ревізіонізму, еволюціонізму, соціалізму, радянوفільства, назадництва, лібералізму, банкрутства, пораженчества. . , повинен настати МИР, тобто п р и п и н е н н я цього невластивого для ідеї визволення очорнювання і прямої боротьби з українськими політичними організаціями, **бо то є завдання не Державного Центру, а советських органів.**

І вже майже наприкінці треба відзначити ще такий факт, який говорить, на яких «позиціях» стоїть сучасний склад Держ. Центру УНР. В «Меті» за березень

ц. р. подано інформацію про подорож Президента УНР до Англії і Франції, а там написано таке: «Дехто з дискутантів пробував знизити рівень зібрання (це про лондонські збори 29. 1. ц. р. — А. Б.) своїми вигуками і перебиванням Президента під час його відповідей. Та на це гостро зареагували 99% присутніх, прикликаючи до порядку занадто запальних дискутантів та своїми рясними оплесками солідаризуючись з тезами доповіді Президента і з його відповідями».

Таке може писати советська або бульварна преса, а це ж пише «Орган Української Національно-Державної думки»! Чому 99%, а не 99,99%?

99%! Допустимо, що в залі було 100 громадян, а їх було не більше. Серед присутніх було дуже багато прихильників чи членів ОУН(р), бо збори були у їхньому клубі, і вони прийшли туди пиво пити й при нагоді послухати урадівців, вони не визнають ДЦ УНР як визвольний український центр, а тому вони ніяк не «реагували» й не «солідаризувались». Прихильники ОУН(с) займали становище неутральних. Багато прямих прихильників ДЦ, що платять на нього, теж займали становище неутральних. Прихильників і членів УРДП на чолі з В. Гришком, які «гостро зареагували», було стільки ж, як і сконсолідованого УНДС. До тих, що не «солідаризувались», але «реагували», належали й присутні члени та симпатички ОУН(з). Хто розгадає цю шабразу?

Отже, так стоять справи у Держ. Центрі УНР. Всі ті громадяни в Англії, які вважають, що сучасна політика ДЦ і склад УНРади відповідає конституції (Тимчасовому Закону), можуть підтримувати Держ ЦЕНТР всілякою фінансовою допомогою: платити національний податок по 100 чи 26 фун., давати на будинок ДЦ по 100, 50 чи 10 фун., давати свої уповноваження Пред-ву ВО на забрання їх паїв у будинку на 78, Кенсінгтон Парк Роуді, підписувати свої заповіти, тощо. Ті ж громадяни, які вважають, що сучасна політика ДЦ іде наперекір Тимчасовому Закону, мають стриматись від вplat національного податку, внесків на будинок ДЦ, давання уповноважень Пред-ву ВО на забрання паїв у будинку на 78, Кенсінгтон Парк Роуді (а хто їх уже дав, забрати назад), підписування своїх заповітів,

тощо до слушного часу: відновлення і перебудови Української Національної Ради, що, сподіваємося, повинно статися на 7 сесії. Бо це єдина можливість впливу на потоптувачів Тимчасового Закону про Реорганізацію Державного Центру УНР.

Цим заявляю, що я не маю ніякого ворожого наставлення ані до будь-яких місцевих виконавчих інституцій ВО УНРади, ані окремих осіб їх, не дивлячись навіть на ось такого змісту лист до мене Голови Пред-ва ВО в Англії: «Перед формуванням нового Представництва ВО УНРади на Англію, я хотів говорити з Вами у справі майбутньої співпраці у Представництві, але після Вашого не фортунного виступу на доповіді Президента М. А. Лівидького, Ви тим перекреслили всякі мої надії на співпрацю з Вами у Представництві».

Бажаю повного успіху 7 сесії УНРади у напрямку її відновлення і перебудови на основі дійової й ділової єдності та законности.

Лондон,
лютий-квітень 1972 р.

До Читачів!

Вільну, справжню демократичну українську думку, глибоке й всебічне поставлення проблем, статті на актуальну світову тематику, щоразовий фаховий коментар, інформацію або хроніку з усіх ділянок життя подає з кожним своїм числом газета

«Українські вісті»,

що виходить раз на тиждень у Німеччині і що її можна набути в представників та в кольпортерів у всіх частинах світу.

«Українські вісті»

— це конечна лектура в родині та в громадських клубах і читальнях.

«Українські вісті»

— це вірний супутник кожного українця-демократа, сповненого любови до свого рідного краю та віри в близький час його визволення.

«Українські вісті»

борються
скеровують
орієнтують
інформують
дають пораду
розважають

„Українські вісті“

репрезентують волю й змагання всього українського народу, протестують проти недоліків еміграційного життя.

„Українські вісті“

будять думку, будять волю, будять силу українського народу навколо справи визволення з віковичного ярма українців та всіх поневолених народів світу.

Передплачуйте «Українські вісті» в усіх частинах земної кулі! Гуртуйтеся навколо справи національно-визвольної боротьби України та всіх поневолених народів! Включайтеся у визвольну боротьбу!

Передплату приймають:

Централа «Українських вістей» та представництва по різних країнах (адреси — на 1 сторінці кожного числа «Українських вістей»).

«Ukrainski Wisti»
791 Neu-Ulm/Donau
Schulgasse 1-2
Postfach 2146
Germany

Читайте й поширюйте демократичний часопис

„Українські вісті“